ІРИНА МАЦЕПУРА

Лісова політика, торгівля деревиною та деревообробка

Публікації, інтерв’ю та виступи | 2018–2026

Ірина Мацепура. Фото з архіву «Відкритого лісу»: www.openforest.org.ua/197298/

Ілюстрація до матеріалу «Монополіст вирішує свої проблеми за наш рахунок»: www.openforest.org.ua/268708/

Добірка з архіву ГО «Відкритий ліс». Авторські тексти відтворено мовою публікації. Інтерв’ю, журналістські виклади виступів та відеоматеріал позначено окремо; їх не подано як одноосібні авторські статті.

Зміст

1. 25/11/2018 — Ірина МАЦЕПУРА (підрядник ІКЕА… із Закарпаття): «Лісова галузь, як і велика частина України, досі живе в моделі розслабленої соціалістичної економіки»

2. 09/01/2020 — «Може, не в Греті справа?» Ірина МАЦЕПУРА — про вирубку лісів, екологію, консерватизм і популізм

3. 21/02/2020 — Що заважає лісопереробці рухатися до європейських стандартів?

4. 23/06/2020 — Про те, як ІКЕА прийшла в Україну ще в 1992-ому. Колонка Ірини Мацепури

5. 21/03/2022 — Ирина Мацепура о текущих проблемах лесного сектора

6. 12/08/2022 — Ірина Мацепура: “Що не реформа в лісах – то ходіння по граблях”

7. 07/10/2022 — Ірина Мацепура: “В мене давно склалося враження, що в нашому державному управлінні є погана традиція: коли треба щось вирішувати – починають реформу ні про що”

8. 13/10/2023 — Ірина Мацепура: «Монополіст вирішує свої проблеми за наш рахунок»

9. 27/11/2023 — Ірина Мацепура : НА 50% СКОРОТИЛИ ВИРОБНИЦТВО ЧЕРЕЗ ДОРОГУ ДЕРЕВИНУ

10. 22/12/2023 — Ирина Мацепура: “Не знаю хто може пояснити “Лісам України”, що вони є ДЕРЖАВНИМ підприємством і повинні дотримуватись державних інтересів”

11. 28/12/2023 — ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЦІНИ НА ДЕРЕВИНУ – ЦЕ ЗНУЩАННЯ

12. 23/02/2024 — Юрій Дюг – Ірина Мацепура: Діалог о поточної ситуації у деревообробній та меблевій галузі

13. 03/04/2024 — Ірина Мацепура: хочеться, щоб виробникам менше мотали нерви

14. 13/06/2024 — Ірина Мацепура про 5 Всеукраїнський лісопромисловий форум

15. 08/01/2025 — Ірина Мацепура: “Монополізм галузі не веде ні до чого доброго”.

16. 12/03/2025 — Ірина Мацепура: “Наше сьогодення… якесь таке як бій негрів в темну ніч”…

17. 15/03/2025 — Ірина Мацепура, директорка підприємства ВГСМ:” Висновки з цифр біржа робить одні, а бізнес зовсім інші.”

18. 26/06/2025 — Ирина Мацепура: Депутатське/виробниче.

19. 14/08/2025 — Ірина Мацепура: Деякі суб’єктивні думки про лісове господарство, до якого ми дотичні через лісозаготівлі.

20. 12/11/2025 — “Лісова галузь Закарпаття сплатила платежів на мільярд гривень,”- Ірина Мацепура

21. 11/02/2026 — Ирина Мацепура: «Реформа лісового господарства призводить до зупинки підприємств і погіршення економічного стану громад, де розміщені ліси»

Про склад збірника

Джерело текстів — наданий архів публікацій. Вилучено меню сайту, лічильники переглядів, коментарі читачів та редакційні передмови. Тексти авторки й інтерв’ю не скорочено. Аналітичне досьє не включено. Дати в заголовках — дати публікації на «Відкритому лісі»; дата першоджерела, якщо вона є, збережена в тексті.

Ірина МАЦЕПУРА (підрядник ІКЕА… із Закарпаття): «Лісова галузь, як і велика частина України, досі живе в моделі розслабленої соціалістичної економіки»

25/11/2018 | Інтерв'ю. Алла Дубровик-Рохова, «День»

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/107680/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/107680/

У селищі Великий Бичків Рахівського району Закарпатської області працює підприємство, яке вже десятиліттями виготовляє меблеву продукцію для всесвітньо відомого шведського бренду ІКЕА. Зокрема, нині ТОВ «ВГСМ» щомісяця постачає на європейський ринок до 40 тисяч «ікеєвських» кухонних стільців або комплектуючих до них. Шведський концерн забезпечує підприємство як технологічними кресленнями, так і системою транспортування і збуту.

Втім, ряд асортименту ТОВ «ВГМС» — це суто внутрішня продукція, яка, за словами директора компанії Ірини МАЦЕПУРИ, по кишені будь-якому українцю.

ТОВ «ВГМС» — одне з найбільших деревообробних в Україні. Потужності підприємства становлять у двозмінному графіку 60 тисяч кубів деревини на рік, які обробляють 465 працівників, тобто на рік одна людина переробляє 100 кубів. Увечері деревина, а зранку — 300 готових високоякісних стільців, і таким чином за місяць цифра сягає понад 60 тисяч стільців. У планах — розширення потужностей.

Важливо, що підприємство працює за сертифікованими стандартами Лісової опікунської ради FSC (Forest Stewardship Council — FSC) — неурядової, організації, яку було засновано 1993 року в Торонто (Канада) групою екологічних організацій, лісових компаній, трейдерів та лісових профспілок із 25 країн світу заради просування екологічно відповідального, соціально вигідного та економічно життєздатного управління лісами у світі.

Саме тому, вочевидь, пані Ірині прикро, коли в пресі з'являються огульні обвинувачення у варварській експлуатації та винищенні українських лісів. Її підприємство дбає про ліс. Підприємці, які заготовляють деревину в лісгоспі, за традицією, запровадженою в ДП Великобичківське ЛМГ, у якому працює ТОВ пані Ірини, мають і залісити зрубані ділянки.

В інтерв'ю «Дню» пані Ірина розповіла, що саме, на її думку, є проблемами українських лісів і що «підриває» галузь більше, ніж «сокира лісоруба».

— Які зміни відчули ви після запровадження мораторію на експорт лісу-кругляку із України?

— На початку мораторій передбачав тимчасову, на десять років, заборону вивозити за межі митної території України необроблені лісоматеріали: деревні породи (крім сосни) — із 1 листопада 2015 року, деревні породи сосни — з 1 січня 2017 року. І вже зміни цього року забороняли експорт будь-якої деревини.

Запровадження мораторію — це була відповідь на ажіотажний попит на деревину на внутрішньому ринку. Державне агентство лісових ресурсів України не змогло відреагувати на виклики ринку — впорядкувати порядок торгівлі необробленим лісом — і втратило можливість тримати ситуацію під контролем. Натомість Верховна Рада України відреагувала ухваленням рішення про заборону експорту. Тобто ніхто проблеми лісової галузі й деревообробки не розглядав, а прийняли найпростіше рішення — заборонити, а там подивимося.

Підприємства Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства експортували до 2015 року переважно хвойну сировину, а з 2016 року взагалі не здійснюють експортних операцій. Приватні підприємства області здійснюють більш глибоку переробку деревини і не експортують необроблених матеріалів. Тому мораторій не здійснив особливого впливу на нашу сировинну базу. Звичайно, ми бачили ешелони деревини, яка йшла на кордон з інших областей. І візуально багато цього кругляка було діловою деревиною. Однак це питання до відправників цього лісу, обласних управлінь лісового господарства, які видавали сертифікати походження, а також до митниці та інших державних структур.

— Ви вважаєте крок із запровадження мораторію правильним? Чому?

— Лісова галузь, як і велика частина держави, живе в моделі розслабленої соціалістичної економіки — ліс росте, так що все гаразд. Однак економіка розвивається, і накопичуються проблеми, які необхідно розв’язувати. Як правило, формулюється відповідна галузева стратегія, яка рамково дає відповіді на актуальні запитання. Проте оприлюднений проект стратегії не дав відповіді ні щодо питань у нашій галузі, ні шляхів їх вирішення.

2014 року відбулися дві події, які розхитали до того більш-менш спокійний ринок сировини. Почав різко зростати курс долара, і запровадили електронний облік деревини. З одного боку, з’явилися досить великі доходи, зумовлені тим, що переробники здебільшого є експортерами; валютні прибутки начебто зростали, а ціни на ліс росли значно повільніше. З другого боку, електронний облік деревини зробив крок до впорядкування відпуску лісу. Ті підприємці, які розробляли лісосіки, втратили доступ до його надлишків — відповідно заробітку і захотіли компенсувати ці суми хоча б елементарною переробкою лісу. Також новина про те, що в деревообробці є можливість заробити, моментально залучила місцеві інвестиції — люди, які раніше ніколи не мали жодного стосунку до лісогосподарської діяльності, почали тут бізнес. У результаті в області з’явилось понад 300 — 400 нових підприємців, які придбали якесь обладнання і захотіли заробляти. Гадаю, приблизно така ж ситуація склалася й в інших областях.

Вся деревина реалізується на торгах, на яких в області було приблизно 100 учасників, а за разом 2014 року їх стало 500. Лісу стало катастрофічно не вистачати, великі підприємства-переробники залихоманило. Одна річ, коли ти торгуєшся за сировину з десятком важковаговиків, і друга — коли долучається ще сотня-друга підприємців, які вважають, що необхідно купити хоч що-небудь, а потім «викрутитися». Виникли соціальні конфлікти: дрібні підприємці, які за рік переробляють стільки, скільки підприємства за декілька днів, зрозуміли, що треба покидати ринок, але ще використовували можливості зекономити: спрощена система оподаткування, необлікована робоча сила, переробка низькосортної деревини, крадіжки лісу. З іншого боку, законодавчо великі й малі підприємства мають однаковий обсяг прав у доступі на сировинний ринок. Але підприємство при глибокій переробці деревини платить по 500 грн податків із метра кубічного деревини, а підприємці — 20 грн.

ФОТО МИКОЛИ ТИМЧЕНКА / «День»

«Держава, або її уповноважені органи, не змогли дати відповіді на ці запитання, які тягнуть за собою ще багато інших, і вчинили саме так, як змогли — запровадили мораторій. Хоча з різних інтерв'ю державних керівників є розуміння, що ситуація не забута, але механізму її регулювання ще запропонувати ніхто не може. Моя думка: лісам може допомогти роздержавлення. Але коли я це оприлюднюю, то в коментарях звучить: ви ще й повітря приватизуйте. Однак право приватної власності на ліси у світі є, і виглядають вони набагато якісніше порівняно з нашими. До речі, тема якості лісів практично не порушується в пресі, хоча падіння виходу ділової деревини на користь дров'яної — очевидне.»

Проблема була також у тому, що всі усунулися від регулювання ринку: біржа вважала, що в перебігу торгів встановиться справедлива ціна, продавці-держлісгоспи раділи додатковим прибуткам і росту цін. Початківці гнали ціни в небо, ще не розуміючи, що немає рації купувати ліс дорожче, ніж ти можеш продати вироблену продукцію.

Але цього не досить — вторгувати ліс на біржі, його необхідно отримати від держлісгоспу. Є такий місцевий жарт: ліс, куплений на аукціоні, — відрубаний від неба, а його ще треба відрубати від землі. Тут є друга проблема, від розв'язання якої Державне агентство лісових ресурсів усунулося також, а саме: ціна на розробку лісосік. Інтернетом гуляють фото лісового апокаліпсису: суцільні вирубки, розірвані ґрунти й інші картинки, які жахають людей. До слова кажучи, про візуалізацію: ніхто не каже, що на бойні дуже естетично, але м'ясну продукцію спокійно їдять. Натомість лісосіка — це та сама бійня, де вмирає ліс або його вбивають, але чомусь всі хочуть вироби з деревини.

Перед підприємствами, які займаються розробкою лісосік, і лісгоспи, і екологи ставлять питання про ощадливі методи заготівлі. Але все впирається в одне питання — вартість заготівлі. Лісгосп у Закарпатській області згоден платити за 1 кубометр заготовленої деревин приблизно 380 грн. За ці гроші необхідно за допомогою екскаватора побудувати волок (допоміжну лісовозну дорогу в лісосіці), заплатити лісорубам за роботу, а в гірських важких умовах роботи на великих схилах не має бути низької заробітної плати, тоді як лісоруби отримують у межах 100 грн за один кубометр деревини, а до цього потрібно сплатити податки із заробітної плати, а є ще витрати на дизельне пальне, на придбання й ремонт техніки — бензопил, тракторів і повітряно-трелювальних установок, витрати на спецодяг та інші засоби захисту.

Але держлісгоспи дуже важко збільшують ціни на заготівлю, у них державне завдання: не допустити зменшення податкового навантаження, тобто мати малі затрати. Тому вартість заготівлі в державі коливається від 120 до 400 гривень за один кубометр. Доки буде така вартість, ми будемо лякати одне одного потворними фото з лісосік. А якщо в когось вартість менша, ніж 300 грн, то з лісосіки надходитимуть нижчі сорти деревини, аніж насправді, і потягнеться ниточка порушень.

Держава, або її уповноважені органи, не змогли дати відповіді на ці запитання, які тягнуть за собою ще багато інших, і вчинили саме так, як змогли — запровадили мораторій. Хоча з різних інтерв'ю державних керівників є розуміння, що ситуація не забута, але механізму її регулювання ще запропонувати ніхто не може. Моя думка, що лісам може допомогти роздержавлення. Але коли я це оприлюднюю, то в коментарях звучить: ви ще й повітря приватизуйте. Однак право приватної власності на ліси у світі є, і виглядають вони набагато якісніше порівняно з нашими. До речі, тема якості лісів практично не порушується в пресі, хоча падіння виходу ділової деревини на користь дров'яної — очевидне.

— Чи знайомі ви з дослідженням британської аналітичної організації щодо участі великих західних компаній-брендів у контрабанді лісу із України? Що, на вашу думку, в ньому важливо?

— Дослідження — ту його частину, що публікувалася в пресі, я читала. Звучить непереконливо: набір матеріалів із преси та оповідок небайдужих людей. Нас неодноразово викликає прокуратура, бо люди звертаються туди, що неправильно вирубують ліс, не той ліс, не так це роблять і ще десятки різних звернень. Порушуються кримінальні справи, вимагають матеріали. Наша біда в тому, що чомусь вважається, що ліс не можна вирубувати, а якщо його вирубають, то це незаконно. Таке враження, що ці небайдужі люди і склали основу для дослідження.

До речі, найкращі матеріали, які мені доводилось читати про ліс та його проблеми, належать М. Ю. Попкову — автору доповіді у Світовому банку. Це виглядає набагато більш академічно і доказово, аніж те, що написала Earthsight.

— Чи відчуваєте ви як виробник тиск «тіньового ринку» деревини на вашу діяльність? Як багато сьогодні в Україні, на вашу думку, підприємств працюють на «сірій» деревині? Чому?

— Наше підприємство виготовляє всю продукцію на експорт, і кожен перероблений кубометр деревини потрібно підтверджувати первинними документами. Тому з тим, що називають «тінню», ми не перетинаємося. Хоча, за моїми спостереженнями, я б не сказала, що це якісь незвичайні цифри, десь халатність, десь зловживання, але в таких обсягах, як пише преса, — не думаю. У будь-якому разі, зараз усе суспільство ловить лісівників: досліджуються вирубки, правильність відведення лісосік, перевіряються машини, які перевозять ліс — і що? Де не де зловлять машину без чіпів електронного обліку, і одного разу це крадіжка, а другого — розрядилась батарейка у обліковця в обліковому комп`ютері, документи є, а чіпи не прикріпили…

Більше проблем створює не тіньовий ринок переробки деревини, а необлікована робоча сила на підприємствах. Не поодинокі випадки, коли у нас звільняється працівник із зарплатою у 8—12 тисяч і йде туди, де зарплата — 4 тисячі, а решта — в конверті й без податків.

Зауваження Earthsight взяті з публікацій у пресі:

1. «Із України до країн ЄС імпортується більше незаконної деревини, аніж із будь-якої іншої країни світу, і більше, аніж із країн Латинської Америки, Африки та Південно-Східної Азії, разом узятих», — яка методика розрахунку? Що таке незаконна деревина? Кожен кубометр лісу, що перетинає кордон, повинен мати сертифікат походження. Інша річ, що на ділову деревину написали дрова, але це не робить ліс незаконним».

2. «Згідно з висновками Earthsight, під час дії мораторію на вирубування лісу в обхід не лише національного законодавства, а й регламентів та сертифікацій ЄС, український ліс вирубують і вивозять такими темпами, що за чотири роки його експорт до країн ЄС зріс на 75%, перевищивши позначку в мільярд євро за 2017 рік», — я думаю, що це сума експорту за якимись товарними позиціями й неузгодженості у стандартах лісу України та ЄС, та ж композиція «діловий ліс — дрова».

3. «Наші відомості свідчать про те, що сотні державних компаній беруть участь у систематичному, свідомому порушенні широкого кола правил під час заготівлі лісу» — в державі близько 300 лісгоспів, так що було б цікаво ознайомитися з документальними підтвердженнями та якоюсь академічною розшифровкою цього твердження. Можна сказати так: перевірками природоохоронного законодавства в кожному держлісгоспі встановлені ті чи інші порушення, або перевірками податкової інспекції на кожному підприємстві виявлені порушення, або в кожному автобусі не дають квитків пасажирам. Наскільки це інформативно і про що свідчить?»

4. «За даними експертів, майже 60% вирубок порушують встановлені українським законодавством обмеження, найчастіше — під надуманим приводом санітарних рубок» — санітарні рубки, з моєї точки зору деревообробника, а не лісівника, є тією останньою

барикадою, куди відступило лісове господарство з сукупністю своїх проблем. З одного боку, санітарні рубки є необхідністю з огляду на хвороби лісу, збільшення вітровалів і заходи з оздоровлення лісів. А з другого — там же й міститься маса проблем господарювання. А все разом дає багато інформаційних проблем та різке збільшення виходу дров'яної сировини».

5. «За даними Earthsight, навіть якщо лісогосподарські підприємства продають деревину не безпосереднім чином, а відповідно до закону — на аукціонах, ті часто проходять непрозоро, і велика частина продукції, як наслідок, потрапляє на «тіньові» лісопилки, яких, за оцінками дослідників, в Україні вже понад 12 тис.».

«Саме там із «санітарного» лісу виробляють пиломатеріали на експорт, і в такій кількості, що, за даними дослідження, експорт пиломатеріалів перевищує їхнє легальне виробництво у країні на 75%», — ця теза промовисто характеризує сукупність тих проблем, які терміново необхідно вирішувати: про новий порядок торгівлі деревиною, про «тіньові лісопилки», а це тисячі дрібних підприємств, на яких працюють десятки тисяч або непрацевлаштованих, або на мінімальній зарплаті працівників, і всі бояться це порушити, бо це соціальна напруженість і завищена вартість не дуже якісного лісу, — тому й беруть підприємці нижчі сорти будь-якими способами, бо ціни експорту практично не змінюються і вже майже немає заробітку. І дивна фраза, що виробництво на 75 % перевищує експорт — це про що ведуть мову дослідники? Це не про легальність виробництва, а про те, що товарну продукцію випилюють із техсировини, балансів і дров. Це не є нелегально, це один із показників незбалансованості роботи галузі».

6. «За даними Earthsight, світові компанії Egger, Kronospan і Swiss-Krono, International Paper, Mondi, Lenzing та інші прямо чи опосередковано купують сировину під час мораторію», — бізнес працює в тих умовах, які є. Можна експортувати лише паливну деревину — і це буде паливна деревина, хоч би якою вона була насправді. Тут питання і різниці в стандартах, і багаторічних напрацьованих контактів, і того, що ліс державний, а вигода персональна. Теза Earthsight, що до ЄС надходить не лише незаконно вирубана, а й незаконно експортована деревина, в тому числі і той самий ліс-кругляк, експорт якого в Україні під мораторієм, — звучить дуже промовисто, але не знайде документального підтвердження: вирубка лісу документується великою кількістю супровідних документів, так само як і експорт неможливо здійснити без документів на походження лісу; відтак той інспектор, який дав довідку на діловий ліс як на дрова, також матиме обґрунтування цієї позиції».

Алла ДУБРОВИК-РОХОВА

«День», №215, (2018)

«Може, не в Греті справа?» Ірина МАЦЕПУРА — про вирубку лісів, екологію, консерватизм і популізм

09/01/2020 | Інтерв'ю. Олександра Кльосова, «День»

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/129994/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/129994/

Палітра читачів та друзів газети «День» є навдивовижу різноманітною. До нашого «інтелектуального острівця» долучені студенти, історики, вчителі, політики, письменники, громадські діячі й навіть керівники величезних меблевих підприємств. І ми у «Дні» впевнені, що нашим багаторічним читачам і партнерам також є що розказати. Сьогодні маємо розмову з депутатом Закарпатської обласної ради, директором підприємства ТОВ «ВГСМ» Іриною МАЦЕПУРОЮ.

«ІСТОРІЯ ЛІСОЕКСПЛУАТАЦІЇ НЕ ЗНАЄ ДУЖЕ ОЩАДЛИВИХ СПОСОБІВ»

— Тотальна вирубка лісів в Україні, зокрема в Карпатах, — це міф чи правда?

— Тотальна вирубка лісів — це такий вислів, який був символом інформаційної атаки на галузь і почався приблизно два роки тому. Лише лінивий не поширював апокаліптичних яскравих картинок із вирубок тропічних лісів Суматри, вітровалів Ясної в Словаччині, сельових потоків десь у Кабардино-Балкарії. Все це йшло під гаслом — «держава бариг нищить народне багатство». Це доповнювалося різними лозунгами: «Ліс їде в Європу, а ти?», «Норвегія відмовилась від переробки лісу». І вже ніхто не розбирався, звідки були фото вагонів із лісом, і що Норвегія відмовилася від імпорту і переробки тропічних порід деревини, а насправді є одним з лідерів лісозаготівлі та переробки в Європі.

Що стосується історії лісоексплуатації, то вона не знає якихось дуже ощадливих способів. З того часу, як виникла можливість рубати ліси, вони рубалися суцільним способом. Чому? Бо суцільне вирубування лісу є економічно вигідним, і для цього існують всі технології, які створювалися довгі роки. Вибіркові рубки вже відображають сучасну філософію природокористування і є набагато дорожчими і витратнішими в часі.

Згадки про ліси існують з XV ст., але в давні часи ліс використовувався лише для місцевого будівництва і трохи для транспортування солі по воді. Писана історія лісівництва Закарпаття з'являється приблизно у кінці XVII — на поч. XVIII ст. Європа будувалася, була велика потреба у будівельному матеріалі, з'явилася мережа доріг і доступ до лісів, ліс сплавлявся ріками. Виникла професія бокораша, яка проіснувала до 70-х років минулого століття. До речі, їй присвячений прекрасний документальний фільм «Керманичі». Звичайно, в той час не існувало термінів «водозахисні ліси» або «вибіркові рубки». Ліс рубався суцільно десятками і сотнями гектарів. На старих фотографіях ми бачимо

тотально знеліснені гори. В XIX ст. лісоексплуатація була дуже активною, правда, і велося активне відновлення лісів. Згідно з тогочасним законодавством, зруби вимагали заліснювати протягом п’яти років. Зустрічається інформація, що станом на 1870 рік хвойні праліси Верхнього Потисся були знищені на 90%. У середині й кінці XIX ст. виникає активна глибока переробка лісу — пилорами, лісохімічні заводи, до 30% жителів Закарпаття працювало в лісовій галузі.

У часи між світовими війнами, коли Закарпаття було в складі Чехословаччини, лісове господарство велося у відповідності до наукових підходів, нормативно було встановлено, що річні обсяги заготівлі не мали перевищувати 1,2 — 1,3 млн куб. м. Власне, цих норм дотримуються і сьогодні.

Однак перші роки Радянської влади на Закарпатті призвели до того, що в науковій літературі називається перерубами. В 1948—1956 роках рубали не встановлену норму, а в рази більше — 7—8 млн куб. м., ні про яку господарність і ощадливі підходи мова просто не йшла. Лише в 1964 році під тиском урядів Угорщини і Чехословаччини плани з вирубування лісів значно зменшили. Тяжка лісова техніка, лісовози не лише рвали ґрунти, а й нещадно поливали їх паливно-мастильними матеріалами. В ті ж часи стали більше уваги приділяти поновленню лісів. Лозунг «Зрубав дерево — посади три» мав трошки єзуїтський характер: коли відбувалися три-п’ятиразові переруби, звичайно, треба було більше і висаджувати. Та і норми висадки лісу були набагато вищими, ніж та кількість дерев, яка доживає до рубки головного користування.

Ми не маємо такого гасла, як у сільському господарстві, — «Хвала рукам, що пахнуть хлібом», але ростити ліс протягом 80—100 років — це важка і почесна справа, бо практично немає в державі лісівників, які рубають ними ж посаджений ліс, це люди єдиної професії, які працюють виключно для наступних поколінь

Лише приблизно з 1995 року, і то, через економічну кризу, коли попит на деревину зменшився, рубки знову ввійшли в норму 1,2—1,3 млн куб. м. Зараз, через більш часті вітровали, можуть досягнути 1,5 млн куб. м., але, загалом, залишаються в межах приросту деревини.

Також треба відзначити, що у зв’язку з такою попередньою експлуатацією лісів багато лісгоспів мають одновікову структуру лісів і можуть призначати в рубку ділянки, які недалеко стоять одна від одної, що і створює видимість тотальних рубок. Наприклад, у Рахівському районі щорічно рубається тисяча гектарів зі ста тисяч лісів. З одного боку, наче небагато — 1%, а з другого, тисяча лісосік по 1 га — це вже тисяча прогалин у лісах.

Можна відзначити, що з XVIII ст. в горах садять не аборигенну породу смереку (ялину), а штучно завезену ялицю, яка спочатку дала прекрасний приріст. Потім її знов висадили, приріст був уже менший. А зараз у горах росте деградоване, хворе третє-четверте покоління цих дерев, яке не витримує ні вітровалів, ні хвороб, ні потепління клімату. І це теж є величезною проблемою. Ці ліси всихають, втрачають свою цінність, рубати їх ніхто не хоче, бо треба будувати дорогу до лісосік, а це вже хворий, дешевий ліс, це економічно себе не виправдовує.

Зараз в усій Європі є епідемія короїда. Всі дружно перестали згадувати про стурбовану громадськість і просто рубають ліси, щоб не допустити великого поширення хвороб. Наприклад, німці лише в цьому році суцільними рубками вирізали 170 тисяч га лісів і ще задекларували 76 мільйонів куб. м пошкодженої деревини (приблизно в рік Німеччина заготовляє 40 млн куб. м лісу, Україна — 16 млн куб. м.). При цьому вони позиціонують цей ліс як здоровий (бо своєчасно заготовлений), промисловість отримала великий додатковий ресурс, і вони отримують прибутки з переробки. Ми традиційно заховали голову в пісок, бо громадськість волає про вирубки, маємо 400 тисяч га хворих лісів і не збираємось їх рубати, бо ніхто не хоче ярлика «варвар». Це дуже велика хвора тема. Але я не лісівник, щоб фахово це описати, це публіцистичний виклад.

Так що тотальна вирубка лісу — це образний вислів, у який кожен вкладає те, що захоче.

«БІЛЬШИМ ВИКЛИКОМ ДЛЯ ЛІСУ Є ЗМІНА КЛІМАТУ, А НЕ РУБКА ДЕРЕВЕНИ»

— Не секрет, що суцільна вирубка лісів призводить до зникнення багатьох видів флори та фауни. Тому в країнах Європи, таких як Чехія, Німеччина чи Швейцарія, перевагу надають вибірковим і поступовим рубкам. Чи є місце подібним тенденціям в Україні?

— Лісова наука знає різні види рубок. З 90-х років минулого століття стали активно відходити від суцільних рубок і застосовувати вибіркові. Що таке вибіркова рубка? З лісу відбираються кращі, пристиглі дерева, чим дається можливість іншим деревам отримати більше сонця, поживних речовин і покращити свій ріст для того, щоб через роки зрубати і їх. Це науково обґрунтований процес догляду за деревиною. Однак дуже часто ми чуємо народну інтерпретацію: забрали кращі дерева, варвари. Суцільні рубки призначаються у випадку спалаху хвороб або після погодних катаклізмів — вітровалів. За десять останніх років у Закарпатті було два великі вітровали. На жаль, ми бачимо, що ліси після вибіркових рубок втрачають опірність вітру і не змогли йому протистояти. Клімат змінюється і є сподівання, що вчені-лісоводи згенерують необхідні знання щодо сучасного догляду за лісом. Так само Європа в різних країнах пережила декілька дуже великих вітровалів, шкодою від яких є пошкодження десятків мільйонів куб. м. деревини.

ФОТО МИКОЛИ ТИМЧЕНКА / «День»

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/129994/

Щодо флори і фауни. Ліс — живий організм, і більшим викликом для нього є сучасна зміна клімату, а не рубка деревини. Екологи за останні роки значно посилили свої позиції щодо захисту лісів: є заборона трелювати ліс потоками (правда, і більше нічим, але…), заборона заготівлі під час гніздування птахів (правда, в цей же час розмножується і короїд, але…).

До речі, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Санітарних правил в лісах України», яка регламентує вибіркові й суцільні санітарні рубки, прийнята 27.07. 1995 року і підписана прем’єр-міністром Є.К. Марчуком і лише з трьома змінами і доповненнями, діє і донині. Така невелика кількість змін за такий великий період характеризує цей документ як фундаментально підготовлений.

«ЛІСІВНИКИ — ЦЕ ЛЮДИ ЄДИНОЇ ПРОФЕСІЇ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ ВИКЛЮЧНО ДЛЯ НАСТУПНИХ ПОКОЛІНЬ»

— Згідно з останнім звітом ООН (Special Report on Climate Change and Land), виявляється, що для порятунку планети ліси таки потрібно вирубувати, адже стале лісове господарство у перспективі здатне забезпечити постійне пом’якшення кліматичних змін, зберігаючи і одночасно збільшуючи запаси вуглецю в лісах. Утім, окрім раціональних рубок необхідно також висаджувати дерева. Відомо, що ваше підприємство постійно займається оновленням лісу, залучаючи до цього волонтерів. Чи могли б ви детальніше розповісти про те, як це відбувається?

— Зміни клімату — потепління і зневоднення — весь час змушують вирішувати, як можна захистити землю. Ліс зараз є найбільш адекватним захистом. Тому вирощування лісів і догляд за ними має не лише потенційне промислове значення. Ліси мають дуже багато призначень, і господарське лише одне з них. Ліс має захисну, рекреаційно-оздоровчу,

природоохоронну функцію. Ліс регулює циркуляцію води і повітря, виділяє кисень, зв’язує вуглекислоту. Захисні ліси в державі за площею не набагато менші, ніж експлуатаційні. В південних районах країни, наприклад, вони виконують переважно ґрунтозахисні функції.

Однак треба розуміти, що часто лісівників звинувачують у всіх гріхах. Кожна повінь супроводжується в ЗМІ одними і тими самими кліше — вирубали ліс, ось і наслідки. Проте коли внаслідок повені в центрі Лондона або Парижа плавають лебеді, щось не чути, що це наслідок роботи їхніх лісівників.

До речі, в нас випадає до 800—1000 мм опадів, а вчені кажуть, що ліс може затримати лише 100 мм, решта має кудись подітися. Після кожної великої повені призначається Державна комісія з визначення причин. Велика повінь 1998 року пояснювалася тим, що кілька днів безперервно йшов дощ узимку, на той момент уже промерз ґрунт, вода просто стікала в річки, також топився сніг.

Довго інтернетом ходила картинка — одне дерево затримує п’ять тонн вологи. По-перше, не затримує стільки, по-друге, з осені до весни взагалі нічого не затримує. Вода може стекти в лісові озера, знайти собі якісь болота, рови. Але річки за своїм призначенням і є тією гідросистемою, яка відводить воду з гір і зводить її в заплаву річки або несе в більші ріки.

От тут і була причина великої повені в Закарпатті восени приблизно два роки тому. Осінь, ліс вже не має потреби у воді, річка вийшла в заплаву, а там люди і дамбу вже розібрали, бо давно повені не було, і русло захарастили сміттям, та ще колись і заплаву осушили і штучно зменшили. Колись багатоводні роки зараз змінилися маловодними, дощів не так багато, і це природні процеси. До речі, є гарна книга В.Г. Рошко, В.М. Різак «Повінь — явище природне».

Останнім часом дійсно стало більше поміркованих статей на тему сталості лісового господарства, про необхідність рубок лісу, про те, що з віком дерева гірше зв’язують вуглець. І навіть про те, що в карпатських лісах все-таки можна використовувати гусеничну техніку. Тому, що існує указ про заборону трелювання деревини гусеничними тракторами в наших лісах. Правда, всі ці роки ми лиш сором’язливо кажемо, що колісні трактори самі по собі в лісі не їздять, на колеса треба одягати цепи, які рвуть землю не менше гусениць. Але жорна прийняття державних рішень мелють надто повільно, щоб на щось реагувати. Фінські вчені вже довели і опублікували дані про співвідношення гусеничного і колісного навантаження, і ми очікуємо, що протягом якогось десятка років і у нас зреагують на ці дані.

Ще раз підкреслю, що із закінченням виборчих перегонів статей і гасел щодо лісового господарства стало в рази менше, і вже є можливість спокійно обговорювати проблемні питання.

Наше підприємство дійсно щорічно навесні й восени проводить посадкові кампанії згідно з планами, затвердженими лісгоспом. У європейських лісах прийнято дві системи поновлення лісів: природнє поновлення і посадка лісу. Природне поновлення добре тим, що коли ліс відводиться в рубку, в ньому вже є 5-10-річний підріст здорового лісу. Якщо його не пошкодити, то ми отримуємо гарну базу для наступного лісу, який необхідно лише доповнити необхідними породами або кількістю саджанців. Такі ліси краще ростуть і розвиваються.

Якщо ж створюється новий ліс, то ми висаджуємо по 6 тисяч саджанців на гектар. І це тяжка робота: на гірському кам’янистому схилі треба викопати ямку 40 на 40 см, укорінити деревце і притінити його. Тут є ще один міф — кажуть, що в лісі після рубки залишається багато решток деревини. Але при цьому забувають про два аспекти: по-перше, ці залишки захищають молоді деревця від вітру, сонця, морозу і звірів, по-друге, деревина, перегниваючи, дає поживу для росту наступного покоління дерев.

Ми залучаємо для посадок в лісі лише працівників підприємства і їхні сім`ї. Чому так обмежено, без молоді й волонтерів? Лісоексплуатаційні ліси знаходяться доволі далеко в горах. Треба йти високо в гору, тяжко працювати на вологому схилі (бо треба зловити воду і посадити в стислі терміни) — це небагатьом людям під силу. Кожна справа легка з екрану комп’ютера, а викопати в день по 200 ямок — це тяжка праця.

Ми не маємо такого гасла, як у сільському господарстві — «Хвала рукам, що пахнуть хлібом», але ростити ліс протягом 80 — 100 років — це важка і почесна справа, бо практично немає в державі лісівників, які рубають ними ж посаджений ліс, це люди єдиної професії, які працюють виключно для наступних поколінь.

«IKEA ДЕКЛАРУВАЛА ВИХІД НА НАШ РИНОК ЛИШЕ ДВІЧІ»

— Уже протягом кількох років українці чекають на відкриття офіційного магазину меблевого гіганта IKEA. А поки цього не сталося — прихильники скандинавського стилю і мас-маркетових цін вимушені купувати товари для дому в посередників чи привозити меблі шведського бренда із-за кордону. Як відомо, ваше підприємство співпрацює з IKEA, себто поставляє готову меблеву продукцію з українського дерева за кордон, яке ми потім масово повертаємо додому. Чи не здається вам ця тенденція парадоксальною? І розкажіть, будь ласка, детальніше про те, як вдалося вийти на співпрацю з брендом, що має світове ім’я.

— IKEA можна розглядати у двох аспектах: як величезні меблеві магазини і як виробника товарів для своїх магазинів. Так, справді, їхнього магазину в Україні немає. З одного боку, цей гігант має високі вимоги до підприємницького клімату в країні, де вона відкриває магазин. Внутрішні стандарти IKEA забороняють корупцію і всі інші «непрямі» вирішення конфліктів. З другого боку, звичайно, вони «заміряють» обсяг ринку, на який збираються вийти. І за цифрами виходить так, що економіка росте лише тоді, коли в Україні є влада, яка демонструє демократичні переконання. І не дивно, що IKEA декларувала вихід на наш ринок лише двічі.

Щодо IKEA як підприємства, яке закуповує в Україні товари для своєї мережі, то в нас є десятки, якщо не сотні, підприємств, які постачають свою продукцію для цієї торговельної марки. Підприємство повинно відповідати всім вимогам щодо виробництва і його культури, соціальних стандартів, вимог охорони праці й природоохоронного законодавства. Це великі додаткові затрати, але і більш гарантований збут. Ми проходимо щорічні аудити, на яких підтверджуємо свою відповідність їхнім стандартам.

Наше підприємство, в різних організаційно-правових формах (тобто були всілякі реорганізації), працює з IKEA з 1992 року, і це вже довга співпраця.

Цікаве питання: чому підприємці, які торгують цією торговельною маркою, все привозять з-за кордону, хоча в Україні багато чого випускається? Справа в тому, що IKEA має десятки тисяч постачальників, і все можна купити в одному магазині й не шукати щось тут по підприємствах.

«МИ НІКУДИ НЕ ДІНЕМОСЯ ВІД ЗАКОНУ ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЗАПЕРЕЧЕННЯ»

— У 1959 році швед Стен Густав Тулін винайшов пластикові пакети задля порятунку планети, адже виготовлення паперових торбинок призводило до масової вирубки лісів. За його задумом, пластикові пакети призначалися для багаторазового використання. Однак план Туліна був втілений у життя лише частково, і сьогодні планета зіткнулася з новою екологічною проблемою — пластиком. Отож, світові та вітчизняні бренди знову переходять на паперові пакети, а молодь, що підтримує еко-лайфстайл, активно публікує в соцмережах фото з авоськами. На вашу думку, чому людство ходить по колу? І використання яких пакетів є все-таки меншим злом?

— Людство має добру традицію ходити по колу, одне рятує, що ця спіраль більш-менш іде вгору. Це така собі гегелівська спіраль розвитку в екології: теза (папір колись) — антитеза (пластик зараз) — синтез (папір, але вторинної переробки і точно виникне ще щось.) Ми ж нікуди не дінемося від закону заперечення заперечення. Тому заміна пластику на папір була доволі очевидною. Людство з кожним роком споживає дедалі більше матеріальних цінностей. Минулого століття бурхливо розвивалася нафтохімія та її продукція. А це скиди, викиди, залишки, які важко утилізувати. Економіка розвивається, країни стали багаті, бюджети світових концернів перевищують бюджети середніх країн. Невблаганно настали зміни в природі, яка зазнала тяжкої експлуатації своїх ресурсів, відповідно, настав час змінити підходи і час пошуку нових технологій. Зараз світ, серед інших проблем, шукає і порятунку від пластику.

«МОЖЕ, НЕ В ГРЕТІ СПРАВА?»

— Нещодавно авторитетне американське видання Time присудило Греті Тунберг звання «Людини року». З одного боку, юна шведська екоактивістка збирає армію своїх фанатів по всьому світі, зустрічається з першими особами держав, відомими діячами культури та представниками міжнародних організацій. З іншого — з кожним днем у світі зростає кількість людей, які вважають дівчину жертвою маніпуляцій дорослих і не сприймають її діяльність всерйоз. Яке ваше ставлення до Грети?

— Час від часу в світі «вистрілюють» різні люди, які виявляються, як кажуть, в потрібному місці в потрібний час. Думаю, що Грета Тунберг з цього випадку. Щось нового вона не сказала, але в нинішній кліповій свідомості вже давно працює не ЩО, а ЯК. Підліткова експресія, актуальна тема — все зійшлося. Дивно, звичайно, що практично ніхто не знає прізвища ненабагато старших за Грету молодих учених, які придумали спосіб очищення океану від пластику, в них немає фанатів, з ними не зустрічаються лідери держав і зірки культури. Може, не в Греті справа?

«РИНОК ЗЕМЛІ МАЄ БУТИ»

— Ви як депутат Закарпатської обласної ради як оцінюєте Закон про ринок землі?

— Ринок землі… Тут я можу сказати не як депутат облради, бо Закарпаття малоземельне, і тут ще всі пам’ятають, кому які землі належали, коли ще була приватна власність до радянської влади. З 1998 по 2008 рр. я працювала в аграрному бізнесі й пройшла шлях від розпаювання колгоспних земель і дуже слабких господарств, які обробляли землі ще радянською технікою, до великих потужних аграрних підприємств і сучасної світової аграрної техніки і технології.

Ринок землі має бути. Будь-хто, бажаючи займатися агробізнесом, повинен мати можливість чесно купити землю. Будь-хто з власників землі повинен мати право чесно продати свою землю. Яку філософію закласти в такій державі, як наша? Фермерство? Тоді треба виставити межу в 200—500 га. І знайти охочих цим займатися. За радянської влади колгоспи були більш соціальним проєктом утримання людей на землі, зараз приблизно так утримують і світове фермерство — великими мільярдними дотаціями.

Хто такий український фермер зараз? Це 50—100 га землі, отриманої в постійне користування, з якої практично не платяться податки, така собі самозайнятість. Ці фермери зараз обробляють 3 млн га земель у державі. До речі, таку ж площу обробляють ті п’ять-шість найбільших аграрних підприємств України, які є і великими платниками податків, і мають немалі соціальні програми в селах, де орендують землі. Ще є сотня підприємств, які обробляють від 150 до 15 тисяч гектарів. Решта, приблизно п’ять тисяч підприємств, обробляють від 15 тисяч до 2 тисяч га. Тож щодо нині лайливого слова «латифундист» — треба ще походити по ринку і приміряти, хто це.

В Україні розпайовано 26 млн га колгоспних земель між 7 мільйонами пайовиків. Добра третина вже відійшла в кращі світи, і цими землями розпоряджаються спадкоємці. Орендна плата за ці паї — кілька десятків мільярдів гривень щорічно лише за те, що ви чи ваші родичі були колгоспниками. Не зустрічала точної цифри орендної плати по державі, але думаю, що це приблизно щорічно 35—40 мільярдів селянам, і 10 мільярдів надходить як податок із доходів власників паїв у місцеві бюджети. І цей ринок ще має потенціал для росту.

Допускати чи не допускати іноземців до ринку? Ну, ми вже раз не допустили при приватизації іноземців, в результаті отримали монополізм і олігархат. За бажання і короткої пам`яті можна ще раз наступити на ці граблі.

Думаю, що більшість людей, які хотіли займатися фермерством, — уже ним займаються. Ринок землі не відкриє чогось нового і не змінить структуру аграрного сектора. Однак переконана, що ринок землі дасть поштовх нішевим виробникам: фрукти, овочі, зеленина, малі ферми.

Чи зможе законодавець поставити запобіжники, щоб землю купували лише для обробітку, а не для спекуляцій? Побачимо.

«ГАЗЕТА «ДЕНЬ» — ЦЕ ЛЮБОВ З ПЕРШОГО ПОГЛЯДУ»

— Пані Ірино, ви протягом багатьох років є палким шанувальником і активним читачем газети «День». Підтримуєте наші ініціативи, долучаєтеся до фінансування видань «Дня» і розповсюджуєте книжки та газети серед шкіл і підприємств Закарпаття. Поділіться, будь ласка, з читачами історією вашого «роману» з «Днем». З чого все почалося? І чому ви досі з нами?

— Газета «День» — це любов з першого погляду з 1998 року. Мені подобається спокій, консерватизм і фундаментальність газети, актуальність і якесь відсторонене позачасся водночас. Газета ніби і у вихорі подій, але стоїть осторонь, і, виглядає, що має свій проєкт побудови інтелектуального життя в державі або і самої держави, який і втілює, не особливо звертаючи увагу на різні течії і збурення. Роки йдуть, «День» приходить, книжки Бібліотеки щорічно виходять, фотовиставка відбувається, молодь підростає і стажується в Літній школі газети, головний редактор Лариса Олексіївна Івшина — на екрані від «Вікна-Підсумки» і до нинішніх програм, значить, усе добре.

Олександра Кльосова

День. №2-3, (2020), 9 січня, 2020

Що заважає лісопереробці рухатися до європейських стандартів?

21/02/2020 | Інтерв’ю з Іриною Мацепурою

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/133388/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/133388/

Інтерв’ю з депутатом Закарпатської обласної ради, очільницею ТОВ «ВГСМ» — деревообробного підприємства в селищі Великий Бичків Іриною Мацепурою.

«Продається деревина, яку відрізали від неба, але не відрізали від землі»

— Фірма «ВГСМ» — власне, монополіст із виготовлення стільців в Україні, хоча й розташована в далекій карпатській глибинці, на кордоні з Румунією… У ній трудяться до півтисячі умілих фахівців. І ваш девіз «Від кругляку — до готового стільця» може бути гаслом для багатьох підприємств усієї держави…

— Монополіст — це досить гучно сказано. Наші попередники на цьому виробничому майданчику виготовляли лише меблеву плиту з бука і вироби з плити. Ми із самого початку вирішили: будемо випускати дорожчу продукцію, яка потребує менше деревини. До того ж стілець — трудомісткіша продукція порівняно з плитою. Потрібно більше працівників. Контракт із фірмою ІКЕА давав нам змогу випускати досить багато однотипних виробів. За кількістю одиниць продукції це, звичайно, дуже високі цифри.

Що стосується виробничого процесу «від кругляку — до готової продукції», то це мене зовсім не тішить. По суті, тут об’єднано три бізнеси: лісозаготівля, лісопиляння, деревообробка. Кожен бізнес нині більше тяжіє до вузької спеціалізації. Сьогодні деревообробка поділяється на чорнові меблеві заготовки і власне виробництво меблів. А часом десь бачимо, що і виробництво меблів починає мати вигляд кооперації власних і купованих меблів для комплекту чи асортименту.

Якщо працювати від заготівлі лісу, то, з економічної точки зору, дуже розпорошуються обігові кошти. Необхідно відволікати інженерно-технічний склад на вирішення питань заготівлі: а це від дозволів на лісосічні роботи, угод на заготівлю лісу і технологічних карт, навчання вальників і трактористів до їх виробничих процесів, питання доріг, будівництва волоків, вивезення деревини.

Ми зовсім не планували займатися лісозаготівлею, але в лісовому господарстві відбулася низка змін. І це стало вимушеною необхідністю. Років 20 тому з’явилася в керівництва галузі така ідея, що всі лісозаготівлі повинні відбуватися силами залучених організацій. З огляду вже на наш досвід, розумію, що керівництво бачило збитковість процесу і вирішило його не регулювати, а викинути з переліку проблем. На жаль, як показує мій невеликий, але вже 10-річний досвід роботи в цій галузі, так вирішуються всі проблеми. Унаслідок цього в лісгоспах практично ліквідували власну заготівлю. Заготівельниками змушені були

стати ті деревообробники, які купували в лісгоспах пиловник, і залишилися ті бригади, що й раніше заготовляли ліс, але вже в організаційно-правовій формі фізичних осіб-підприємців, рідше підприємств.

Однак проблема вартості заготівель нікуди не зникла. Спочатку вона становила половину від вартості кругляку, потім стала зростати рентна плата, на лісгоспи почався більший тиск щодо податкового навантаження.

Поступово ситуація ставала патовою, лісозаготівля перестала бути бізнесом сама по собі, вона почала вимагати додаткового ресурсу. Як завжди, є два виходи: легальний і нелегальний. Більші підприємства, такі, як наше, за рахунок основної діяльності перекривали збитки лісозаготівлі. Постійно писали листи в лісгоспи, зверталися до облуправління лісового господарства, що ціна на заготівлю дуже низька. Менші підприємства стали встановлювати собі пилорами, щоб, переробляючи деревину, отримати додатковий дохід.

З моєї точки зору, в цей момент галузь розбалансувалася остаточно. Уже було незрозуміло, хто продає круглий ліс. З одного боку, всі повинні йти на торги і купувати обсяги там. З другого, як отримати ліс, коли в тебе на руках договір, а лісозаготівельник кричить на верхньому складі, що нічого не відвантажуватиме, бо в нього мінус сто чи й більше гривень на кубі, не кажучи про заробіток. І ти чудово знаєш, що він правий. І представник лісгоспу знає, що він правий. Тому стоїть і ховає очі. З таких ситуацій і виникло прислів’я, що на торгах продається деревина, яку відрізали від неба, але не відрізали від землі.

«Ціну регулювати будуть не лікуванням, а гільйотинуванням?»

— О, як біснувалася деяка преса і всі небайдужі щодо корупції в лісі. Усі розповідали все що завгодно, але ситуацію можна було вирішити або адміністративно (але я вже писала, що Державне агентство робило вигляд, ніби воно навіть не розуміє, в чому справа), або шляхом домовленостей у межах виконання біржового договору.

А тепер ускладнюється й ця ситуація. Наше підприємство експортує лише FSC-сертифіковану продукцію. Тобто треба купити не лише FSC-сертифікований кругляк, а й FSC-сертифіковану дошку.

— Ірино Олександрівно, коротко проясніть, що таке FSC?

— Є така неурядова організація Лісова опікунська рада (Forest Stewardship Council, FSC). Вона виникла 1993 року як Асоціація власників лісів і неурядових організацій. Її діяльність спрямована на припинення вирубки тропічних лісів. Наявність сертифіката FSC означає, що підприємство відповідально ставиться до заготівлі лісу, використовує лише деревину, що має походження з лісів або підприємств, які також отримали цей сертифікат. У такий спосіб створюється ланцюжок відповідальних виробників. Дотримання вимог FSC гарантує: матеріали і вироби з маркуванням FSC походять з відповідально керованих лісів.

— Отже, слід переробляти лише легальну безпроблемну сировину?

— Так. Відбирати тільки тих постачальників, які розуміють суть сертифікації і свідомо її дотримуються.

Хоча обсяги реалізації продукції падали, ми зуміли сформувати групу постачальників, які поділяли наші міркування про необхідність рухатися до європейських стандартів.

Ще ситуація ускладнена ставленням Державного агентства лісових ресурсів України до формування цін, і складається враження, що воно не має уявлення про падіння цін на сировину в Європі. Видається, що в них таке бачення, ніби ціна повинна лише зростати або в крайньому разі стабілізуватися.

Виходячи з цих міркувань, я роблю висновок: регулюватимуть шляхом не лікування, а гільйотинування. Тобто, не розв’язуючи проблеми галузі, знову дозволять експорт. А експорт, коли в Європі і так низькі ціни, буде, очевидно, демпінговий. Тож може повторитися ситуація 30-х років у СРСР, коли продавали за безцінь зерно на переповненому світовому ринку, щоб купити верстати. Тоді це призвело до голоду. Тепер приморить деревообробників!..

— Якось став свідком однієї із принципових розмов керівництва області й облуправління лісового господарства, де були присутні директори всіх лісгоспів Закарпаття і підприємці, бізнес котрих пов’язаний із заготівлею, переробкою й донедавна експортом деревини. Виступали — й досить емоційно, бо зацікавлені, — десятки керівників, але ваш виступ уважно слухали всі й провели вас гучними оплесками…

— Так, це був мій виступ на колегії обласної адміністрації, на якій розглядали питання лісової галузі.

Склалася така цікава ситуація, коли новий голова обладміністрації, який про галузь знав лише з преси, вирішив подивитися, хто це і які в цих керівників проблеми. І тут почали представлятися директори лісгоспів — 40 років у галузі, 37, 42, 25, 17. «Ого, — каже голова, — ви так давно працюєте, а чому у вас проблеми і в чому вони?» Директори державних підприємств більш стримані і про проблеми розповідають, як на своїй колегії — ніби їх усі розуміють. Я розповідала яскравіше, пояснюючи причинно-наслідкові зв’язки проблем.

Крім цього, є багато питань, які назріли, але їх не обговорюють у розрізі ухвалення рішень. Наприклад, як у такому «на-електризованому» суспільстві проводити громадські слухання із впливу на довкілля, які повинні супроводжувати всі лісосіки площею понад гектар? Що робити, коли мешканці сіл на зборах приймають рішення про заборону біля їх села заготовляти ліс, а потім проводять збори, що лісгосп не виписує дрова? Що робити із зборами громад, які супроводжуються блокуванням дороги, коли громада вирішує, що ліс — її багатство, згідно з Конституцією, і вона самостійно вирішить, скільки і де його рубати? Ці та інші питання і спричинили жваву реакцію залу, бо колеги-лісівники стоять перед вирішенням цих питань, але, як завжди, самостійно.

«Страшні цифри екологічних порушень — від методики їх розрахунку»

— У суспільстві так багато й повсюдно говориться про охорону довкілля, але, на жаль, робиться явно недостатньо…

— Однією із серйозних проблем вважаю інформаційну атаку на галузь, яка тривала останні два-три роки. Постійно, особливо в соціальних мережах та на телебаченні, публікувалися яскраві знімки після вирубки лісів і з якимсь одним лозунгом, а на телебаченні процвітав жанр розстеження. Фото жовтих схилів після вирубки тропічних лісів Суматри, фото голих схилів після вітровалів в Ясній (Словаччина), відео селевого потоку десь у Кабардино-Балкарії. І ці знімки видавали за українські. Знову-таки фото з вагонами лісу то на під’їзних коліях плитних підприємств, то експортних вагонів з дозволеною до експорту сосною. Співачка Руслана, яка безапеляційно на лісосіці визначала, що вона варварська, і набрала мільйони переглядів. Повідомлення, що Норвегія перестала переробляти ліс, і ніхто вже не читав сам текст, що вони відмовилися від переробки тропічної деревини. І всюди стояли підписи, що влада бариг нищить ліси.

Нескінченні перевірки всіма дотичними органами влади і правопорядку, інспекції закордонних покупців — ми ж постачаємо продукцію, а тут скандали!..

Урешті-решт прилетіла комісія, яка підняла в небо не лише квадрокоптери, а й вертольоти. Якщо всі пишуть, що лисі гори, а документів про фактичні порушення практично немає, то показуйте хоча б, який це ви-гляд має насправді. А виявилося, що ліси на місці. Так, є проблеми, але їх можна пояснити. Страшні цифри екологічних правопорушень в розмірі сотень мільйонів гривень переважно від методики їх розрахунку. Наприклад, декілька дерев діаметром до 30 сантиметрів, що в об’ємі менш як сім кубометрів дров’яника, пошкоджені під час рубки в горах за 25 кілометрів від найближчого житла, за цією методикою оцінюються приблизно в 60 тисяч гривень, хоча фактично не коштують і 4 тисяч, а за рентною платою — менш як 50 гривень.

Ну а в питаннях оцінки незаконних рубок така розбіжність цифр і фантазій, що говорити про щось важко. Можливо, інвентаризація лісів, яку призначила вже нинішня влада, внесе певну ясність.

Охорона довкілля дуже корелює із сумою грошей, які виділяються на ці цілі. Якщо держава не виділяє лісовому господарству практично жодних коштів, а ще й майже повністю вилучає при цьому прибутки, то чекати надзвичайно ефективної охорони

довкілля просто не доводиться. Також, вважаю, що є дещо завищені очікування щодо охорони довкілля. Наприклад, колись, у традиціях швидко вирішити питання, була прийнята заборона трелювання гусеничними тракторами в Карпатах. Відтоді минуло багато років, і наче всі переконалися, що колісні трактори, взуті в ланцюги (а інакше вони в наших горах їздити не можуть), приносять довкіллю не менше шкоди. Здавалося б, легше скликати науковців і ще раз обговорити це питання. Його вже давно дослідили і вирішили фінські вчені, опублікувавши результати досліджень. Та ні! Небайдужі люди голосно кричать: не можна, варвари, гноблять природу. А віз і нині там.

Унаслідок цього і здорового, і в багатьох випадках нездорового ажіотажу в лісової галузі створився імідж якихось варварів, які вирубали всі 10 мільйонів гектарів державних лісів. У мене є банальне зустрічне запитання: чому ніхто не каже про шкідливість сільського господарства, яке в процесі свого виробництва знищує ґрунти, чорноземи і завдає непоправної шкоди на мільярди гривень!..

Із досьє «Голосу України»

Ірина Мацепура (на знімку) народилася в селищі Великий Бичків Рахівського району на Закарпатті.

Закінчила юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, економічний факультет Львівського національного лісотехнічного університету.

Працювала в легкій промисловості, аграрному бізнесі, деревообробній галузі.

Нині очолює ТОВ «ВГСМ» — деревообробне підприємство в селищі Великий Бичків.

Депутат Закарпатської обласної ради.

Факт

Нині на підприємстві «ВГСМ» працюють 350 осіб, обороти — 125 мільйонів гривень на рік, заробітна плата — від 7 до 18 тисяч залежно від професії. Продукцію постачають до різних країн Європи: від Румунії — до Великої Британії.

Вів розмову Василь НИТКА.

Рахівський район Закарпатської області.

Фото надано автором.

Василь НИТКА

golos.com.ua, 21 лютого 2020

Про те, як IKEA прийшла в Україну ще в 1992-ому. Колонка Ірини Мацепури

23/06/2020 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/142848/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/142848/

Коли кажуть: «IKEA заходить в Україну», – це завжди про торгові комплекси. IKEA в Україні дуже давно як замовник продукції для своєї торгівельної мережі. У закарпатському селищі Великий Бичків, наприклад, з 1992 року.

В 90-х роках економіка тяжко трансформувалась з планової в ринкову і співпраця з IKEA врятувала деревообробну промисловість в нашому десятитисячному селищі. А, по суті, і саме селище від безробіття.

Як пригадує один з керівників Великобичківського лісокомбінату Володимир Мартинів: з 1989 року Великобичківський лісокомбінат відповідно до плану розвитку ВО "Закарпатліс", будував цех для виробництва чистових меблевих брускових деталей, які мали постачатися Мукачівському меблевому комбінату. На початку 1992 року будівельна готовність цеху була близько 70%, частково було вже замовлено обладнання. Але в лісовій галузі посилювалася криза, приймалися гарячкові рішення – приватизувались лісокомбінати, в економіці був колапс і потреба в меблевих заготовках зникла.

Під егідою ВО "Закарпатліс" розпочалися переговори з представниками IKEA.

На початку весни 1992 року, під час чергової зустрічі в Сваляві, був підписаний протокол про наміри по спільному випуску клеєних букових плит для IKEA, і вже в квітні укладена лізингова угода вартістю в $5 мільйонів. Від IKEA угоду підписав Петер Йогансон, який на той час був керівником угорського офісу IKEA "Східна Європа".

Відповідно до угоди лісокомбінат в частині цеху закінчував будівельні роботи, підводив і монтував всі комунікації і обладнання, поставки якого розпочались в липні, та вводив виробництво в дію до кінця літа.

Разом з тим була перепланована територія лісокомбінату: зроблена площадка для сушарок та виведена за межі автодорога Бичків – Кобилецька Поляна. У вересні було розпочато виробництво плит. У жовтні вже було вироблено три тисячі квадратних метрів плити "Прономен".

Але, з приходом холодів, виробництво прийшлось припинити через проблеми з опаленням і теплом для сушарок. На той час тепло отримували від котельні лісохімкомбінату, але через проблеми з мазутом і зупинкою ЛХК поставка пари припинилась.

У березні 1993 року було прийнято рішення про будівництво котельні на деревних відходах (тирсі), яка запрацювала в червні 1993 року.

Через неможливість подальшого фінансування (в той час проект був збитковий, а продукція поставлялася в рахунок лізингу), в 1995 році лісокомбінат передав цех в оренду ІКЕА .

Підприємство росло, збільшувався випуск продукції, поступово працюючих стало 700, трансформувалися організаційно – правові форми.

11 років на цій виробничій площадці працюємо ми – ТОВ ВГСМ. Ми також працюємо з ІКЕА та іншими меблевими підприємствами, які в більшості також є постачальниками ІКЕА.

ІКЕА величезний виробничо-торгівельний конгломерат, який має десятки тисяч постачальників, об`єднаний його засновником Інгваром Кампрадом навколо деяких його принципів.

По-перше, це принцип облаштування власної домівки доступними, зручними, завжди розбірними, екологічними і якісними меблями.

По-друге, компанія хоче своєю діяльністю мати позитивний вплив на світ, вона ділиться своїми знаннями і досвідом, та обстоює ті цінності, у які вірить.

Нам подобаються ці принципи, і ми своєю роботою та поведінкою стараємося впроваджувати їх в життя.

В ІКЕА є стандарт IWAY. Це вимоги, які має компанія до постачальника щодо трудових і соціальних гарантій працівників, щодо ставлення до навколишнього середовища, неприйняття корупції та дискримінації, поводження з відходами і т. д.

Ми виготовляємо стільці та вироби з меблевої плити. Що це означає зараз?

У першу чергу – це заготівля та переробка деревини, яка зараз знаходиться в центрі уваги захисників природи.

Приблизно 2-3 роки ми спостерігаємо доволі агресивну атаку на лісову галузь, де задіяно як відверті фейки (наприклад, вирубки деревини ілюструють вирубками тропічних лісів на Суматрі або вітровалами в словацькій Ясній), так і вільні тлумачення інших фото і відео, де автор видає свої рефлексії за істину.

Дивним був дуже розкручений ролик співачки Руслани, яка впевнено вказувала на варварські рубки, з її точки зору, на Франківщині. І що з того, що потім лісгоспи були на всіх екранах і пояснювали, що це звичайні рубки?

В Руслани ролик набрав 2 млн переглядів, в лісівників по тисячі. І це, до речі, дуже показово – негатив, а навіть істеричний негатив, має в тисячі раз більше переглядів і реакції, ніж звичайна інформація.

Немало галасу наробило і «розстеження» британської організації Earthsight, але воно не отримало фактичного підтвердження.

У зв`язку з тим, що ними було перераховано декілька компаній, які отримують деревину з України, ми мали додаткову перевірку від ІКЕА, де показали повністю походження всієї деревини, що ми переробили.

Звичайно, що такі великі корпорації як ІКЕА негайно реагують на скандали. Тому, вважаю, що чим більше наших підприємств буде працювати в відкритих економіках, тим більше буде порядку в галузі.

Є підходи, які протилежні в розумінні ІКЕА і нашого державного управління.

Наприклад, ІКЕА завжди наголошує на співпраці з місцевими підприємцями та малими підприємствами. Вважається, що така співпраця дозволяє біля більших розвиватися меншим, стабілізує економічне життя території, дає більше робочих місць.

З огляду наших контролюючих органів: співпраця з підприємцями – це потенційна небезпека, ухилення від податків, і робота з ними в межах документальних перевірок перевіряється окремо і ретельно.

ІКЕА сповідує той принцип, що вони розробляють конкурентні товари, які мають хороший попит, що дозволяє виготовляти їх у великих обсягах , що знижує ціну, і встановлює її на демократичному рівні.

Але, з точки зору наших контролюючих органів, не все так просто.

Декілька років тому, при закінченні чергової документальної перевірки, ми були запрошені до керівництва обласної податкової інспекції на предмет аналітичної бесіди.

Виявилося, що податкова встановила, що стілець, який ми робимо, в магазинах ІКЕА продається набагато дорожче. Що це – уникнення від оподаткування, мутите щось?

Приблизно три години я пояснювала, що ми частина «виробництво». А є ще розробка дизайну, технічні креслення, підбір матеріалу, фурнітури, пакування, логістика, страхування, адміністрування, витрати продажу – і це все не наші затрати. І не нас просять виготовляти, це ми в конкуренції з іншими виробниками, виборюємо право постачати.

Резюме було несподіваним: я б поговорив з їх власником, щоб він вам давав більшу ціну.

Ми пояснили, що зустрітися з Інгваром Кампрадом, восьмим на той час по статках в світі, навіть начальнику обласної податкової неможливо, хіба як він стане хоча б міністром, і то в складі державної делегації.

Є речі, які взагалі за межами нашого нинішнього розуміння.

Наприклад, ми проходимо сертифікацію FSC– це Лісова наглядова рада, міжнародний проект, який сприяє екологічному веденню лісового господарства, забезпечує ланцюг контрольованого постачання деревини від лісу до споживача. Бюрократична міжнародна процедура, де ти повинен підтвердити кожен кубічний метр переробленої деревини і її законного походження від заготівлі лісу до продажу готової продукції. Там своя довга бюрократична процедура, яка проходить в електронному порядку в офісах різних країн. І ось після закінчення одного з чергових аудитів наші документи десь заблукали, а в нас уже наступали терміни поставки. Коли ми пояснили проблему, що затримка за документами, які десь в світі – один з керівників ІКЕА нашого напряму телефонував до різних офісів FSC з проханням надати нам необхідні документи.

Такого в нас я не уявляю. Наклали б штраф і розбирайтеся з своїми проблемами.

Аудит за стандартом IWAY, це така сама комплексна перевірка, що роблять і наші контролюючі служби, з однією кардинальною відмінністю: наші служби прагнуть оштрафувати у будь якому випадку.

Навіть якщо нічого не знайшли, ти мусиш дати порушення, бо в них вважається корупцією, якщо перевірка закінчується без штрафу.

IWAY дуже педантично все перевіряє, дає адекватний час на усунення, і лише тоді, якщо ти не усунув, може відмовитися від співпраці. При цьому допускаються дискусії, пояснення, ми обговорюємо позитивні і негативні приклади, які є в нас і на інших підприємствах. І є те, чого ніколи немає в наших контролюючих органах – можуть якісь твої досягнення ставити в приклад іншим.

Закінчити розповідь мені б хотілося екологічно важливою темою. На початку було описано, що підприємство зупинялося в першу зиму своєї діяльності для монтажу котлів на тирсі. Дуже важлива проблема утилізації тирси з переробки деревини. Довгий час вона розвозилась підприємствами по всіх ярах, перегниваючи та закислюючи грунти. Подекуди ця практика існує і понині. А в світі прийнято вирішувати проблеми, і вирішуються вони шляхом розвитку виробництв. На нашому підприємстві, наприклад, налагоджено роботу котелень на тирсі, надлишок брикетується. Таким чином, створено безвідходне виробництво, яке повністю переробляє цінний, хоч і поновлюваний ресурс – деревину.

Вважаю, що співпраця з світовими флагманами, впровадження їх підходів і технологій – шлях розвитку економіки, інкорпорація в світ, який набагато нас випередив.

Ірина Мацепура,

директор ТОВ ВГСМ, депутат Закарпатської облради, спеціально для Varosh

Ирина Мацепура о текущих проблемах лесного сектора

21/03/2022 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/197298/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/197298/

В лісовому і деревообробному господарствах накопичилося дуже багато невирішених роками проблем. Тому сказати, що зараз існують прості рішення, які можуть підбадьорити галузь – важко.

Велика проблема: перекос цін на аукціонах. Вони кон’юнктурно виросли, але такі ціни уже не відповідають рівню цін конкурентності готової продукції.

Ціни в першу чергу відображають відсутність критичного мислення або аналізу в галузі. Я б задалась питанням: якщо ціна деревини така, що готова продукція з неї по ціні вища, ніж ціни в основних споживачів в Європі? За рахунок чого підприємствам вдається знижувати собівартість продукції? Чи немає в лісовому господарстві проблеми з товарним виходом?

Вважаю, що аукціони призначили панацеєю для встановлення істинної вартості круглого лісу, але цього не відбулося. Не заперечуючи в цілому механізму аукціонної торгівлі, не можу сказати, що за ці роки бачу їх користь.

Аукціони перетворилися в рулетку. Підприємства, яким треба тисячі кубометрів деревини конкурують з підприємствами, яким треба десятки кубометрів. І це – нездорова конкуренція. Бо великі підприємства вже декілька років як втратили елементарну стабільність поставок, біржі сировини пусті, робота неритмічна, йде скорочення кадрів. Малі підприємства, на яких слаба кадрова і фінансова дисципліна, а попросту вони мають можливість докупити незаконну деревину, ще якось тримаються на плаву. Але звести їх в бій на аукціоні немає жодної логіки. Ми маємо практику, коли підприємство, якому треба 100 м куб заявляється на тисячу і на кожному лоті підганяє ціну значно вищу за ринкову. Потім не викоповує лоти. І немає жодного адекватного впливу.

Організація аукціонної торгівлі не витримує жодної критики. Ми вже декілька разів подавали максимально вичерпні переліки документів, то Енергетичній біржі, то якимось її сателітам. При чому це практично всі документи від моменту заснування підприємства. Їм недостатньо виписки чи витягу з державного реєстра? Для чого цей вал документів, якщо ми з кожного чайника чуємо про цифровізацію? Так ми відійшли від вимог контролюючих органів відксерити всі документи і прийшли до вимог відсканувати всі документи, щоб зареєструватися на біржі?

Всі роки моєї роботи в деревообробній галузі мене не полишає думка, що аукціон існує для того, щоб зняти з підприємств різні комісії біржі, а це сотні мільйонів гривень і погодувати причетних до її створення.

Не виконує біржова торгівля ніяких функцій, які на неї покладають кабінетні вчені.

Чому не виконує? Всі підприємства сировинних галузей хочуть мати хоч приблизне уявлення про можливість закупки сировини. Коли є достатня кількість круглого лісу, то всі більш менш щось можуть планувати. Коли це стає таємницею, коли зникає уявлення про можливість закупки, а торги перетворюються в бій за сировину за будь яку ціну, то я вважаю, що суть спотворюється.

Вважаю, що організація аукціонної торгівлі повинна бути завершальним кроком в стабілізації роботи лісового господарства.

Загальні проблеми з точки зору лісорозробника:

постійне зменшення обсягів рубок;

ускладнені доступи до аукціонів;

-дуже погана транспортна інфраструктура в лісах;

– низька вартість оплати за лісозаготівлі, яка не дає можливість дотримуватися природнозберігаючих технологій, що в свою чергу тягне масу претензій екологів і контролюючих органів; ну, це смішно, коли ціна м куб деревини 2- 3 тисячі гривень, а вартість заготівлі того ж м куб – 400 гривень. Якби я була аналітиком ДАЛРУ, я б спитала, чи ніхто з керуючих фахівців не розуміє, що цей дисбаланс тягне за собою далі?

– низька оплата за поновлення лісів; 1 грн за 1 саджанець, коли на гірському схилі треба викопати ямку 40*40 см, вкорінити його і притінити. І так 300-400 саджанців в день. Цю ціну соромно озвучувати. Посадка лісів перетворюється на екологічну акцію відповідальних лісорозробників. Ідея про мільярд дерев ще жива?

З моєї точки зору лісове господарство і деревообробка постійно понижають свій рівень, про що свідчить навіть зменшення кількості FSC сертифікованих підприємств.

Різні акції, наради і колегії, бравурні цифри – все ок. Але проблеми як були 15-20 років тому, так вони і є.

Ирина Мацепура

Ірина Мацепура: “Що не реформа в лісах – то ходіння по граблях”

12/08/2022 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/212483/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/212483/

Взяла участь в обласній нараді керівництва області і керівників лісової і деревообробної галузі з приводу проблем господарювання.

Що обговорювалося:

1. В принципі, після слів нового керівника обласного упраління лісового господарства, що за 6 місяців поточного року заготовлено 400 тыс.кбм деревини, нараду можна було закривати. Зменшення в два рази обсягів заготівлі лісу пояснює і відсутність ділової деревини для переробників, і відсутність дров для населення. Розрахункова лісосіка області завжди становила 1,2- 1,5 млн.кбм.

2. Питання ціни на деревину. З точки зору деревообробників, ціна невиправдано дорога і в лісівників рентабельність 200%, а в деревообробників збитки. Це вказує на відсутність аналізу і дії державного регулятора.

3.Необхідність прийняти нарешті Закон України ” Про ринок деревини” і встановити хоч якийсь порядок в торгівлі.

4. Вирішити питання з ціною лісозаготівлі, встановити її на рівні рентабельності, яка дозволить розвивати бізнес в розробці лісу, а не створювати умови, коли деревообробники змушені розробляти лісосіки.

5. Лісівники зараз мають достатньо коштів, щоб створювати інфраструктуру в лісах.

6. Лісгоспи ухиляються від сертифікації FSC. Це створює проблеми для найбільших переробників. Відсутність FSC маргіналізує галузь і відкидає її до третьорядних споживачів.

7. Проект створення єдиного державного підприємства – Ліси України є нежиттєздатним від самої своєї ідеї, непродуманий і не може реалізуватися без маси проблем для галузі. І взагалі, що не реформа в лісах – то ходіння по граблях.

8. А от створення обласного підприємства, я підтримала. Тут зрозуміла юридична ситуація: а) за Конституцією народ є власником лісів; б) обласна рада представляє інтереси громад; в) обласна рада делегує повноваження обласній адміністрації по розпорядженню лісами. І ця ідея мені видається більш працюючою, ніж централізація галузі в умовах децентралізації в державі.Думаю, що найкращим індикатором потенційних реформ є можливість забезпечити галузь сировиною і роботою, мешканців – паливними дровами, а всіх разом – безпечним довкіллям.

А загалом, нарада як нарада, рада була бачити всіх колег після великої ковідної і військової перерви.

Ірина Мацепура: “В мене давно склалося враження, що в нашому державному управлінні є погана традиція: коли треба щось вирішувати – починають реформу ні про що”

07/10/2022 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/239719/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/239719/

Зараз, коли в лісовій галузі тотальні проблеми з скороченням рубок лісів, знищенням лісів війною, дефіцитом ділової деревини, відсутністю дров, епідеміями шкідників – ніхто не збирається нічого вирішувати.

Вирішили змінити організаційну структуру і все підпорядкувати ще не створеному Державному підприємству “Ліси України”, яке з часом планують перетворити в акціонерне товариство.

То кому Закарпатська область має передати 70% своєї території, зайнятої лісами? Що з цього буде? Який економічний ефект і доцільність?

Прошу розглянути на черговій сесії Закарпатської обласної ради питання реформування лісової галузі, ініційованого Кабінетом міністрів та створення в рамках реформи ПАТ «Ліси України». Для нашої області це одне з найважливіших питань, від якого залежить подальший соціально-економічний розвиток в цілому Закарпаття і кожної нашої громади.

Підготовка до реформи відбувалася без обговорення. З документів, доступних для аналізу, скласти цілісну картину перспектив реформи практично неможливо. Ніхто не може пояснити, які позитиви вона принесе галузі і громадам, для яких лісове господарство є бюджетоутворюючим, надає робочі місця і від якого залежить діяльність інших галузей економіки, в першу чергу деревопереробних підприємств.

Натомість ми чітко бачимо ризики цього реформування. Запропонована централізація управління лісами має протиріччя в тому, що в часи децентралізації проводити централізацію цілої галузі немає логіки. Лісова галузь вже має державну централізовану систему управління, представлену Державним агентством лісових ресурсів України та його територіальними управліннями. З тих документів, які надають нам столичні реформатори, ми бачимо, що вони створюють ще одну паралельну управлінську структуру у вигляді державного підприємства «Ліси України», яке підлягає корпоратизації і буде перетворене в публічне (чи приватне?) акціонерне товариство.

При цьому абсолютно незрозуміло головне: хто буде в лісах працювати? Адже реформа передбачає ліквідацію державних лісогосподарських підприємств, які зараз виконують всі

виробничі функції – забезпечують охорону державного лісфонду, посадку лісів, їх належний санітарний стан, а також лісозаготівлю і реалізацію деревини.

В цьому аспекті запропонована реформа суперечить Конституції України, а також Державній стратегії управління лісами, схваленій розпорядженням Кабміну 29 12.2021р N1777, у розділі IV якої чітко передбачено, що провадження лісогосподарської діяльності у лісовій галузі здійснюють постійні лісокористувачі, а «управління державними лісогосподарськими підприємствами здійснюється з урахуванням необхідності збереження за кожним підприємством статусу юридичної особи, а також заборони до їх приватизації».

Незважаючи на це, автори реформи ліквідовують лісгоспи, а усе їх рухоме і нерухоме майно, усі фінанси, зароблені простими лісівниками, тепер стають надбанням майбутніх акціонерів єдиної лісової компанії. При цьому ми не знаємо, хто ці акціонери. Ми не знаємо, хто стане постійним користувачем експлуатаційних лісів в Закарпатській області.

Ст. 17 Лісового кодексу України зазначає, що «у постійне користування ліси на землях державної власності для ведення лісового господарства надаються спеціалізованим державним лісогосподарським підприємствам, іншим державним підприємствам, установам та організаціям, в яких створено спеціалізовані лісогосподарські підрозділи».

Однак, в реформі їх не передбачено. У відповідності до Земельного кодексу України, а також до даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, зокрема на земельні ділянки лісогосподарського призначення, саме ОВА/ОДА є власниками і розпорядниками лісового ресурсу, надають ліси в постійне користування держлісгоспам.

Кому в цій реформі обласна військова адміністрація передає 70% території Закарпатської області і 700 тисяч гектарів лісів?

Це одне з основних питань, відповідь на яке ми зобов’язані знати, оскільки від цього, наголошу, залежить подальший соціально-економічний розвиток нашої області.

Міністерство фінансів України також не бачить позитиву в реформі: «Не надані фінансово-економічні розрахунки щодо створення та функціонування компанії «Ліси України», обґрунтування економічної доцільності такого заходу, зокрема подальшої рентабельності лісового господарства, сплати податків та платежів до бюджетів усіх рівнів», «Реорганізація може призвести до втрат місцевих бюджетів, зокрема від надходжень ПДФО, які після реорганізації можуть зараховуватися за місцем реєстрації новоствореної єдиної лісової компанії».

Це цитати з висновків міністерства фінансів, з сайту ВР в матеріалах до законопроекту 7605.

Які прогнозуються наслідки реформування для економіки області, місцевих бюджетів, ринку праці і зайнятості населення?

Якщо Міністерство фінансів не бачить перспектив фінансового покращення від реформи, то в чому зміст її проведення? Тим більше зараз, коли в країні іде кривава війна і кожна копійка бюджету, кожне робоче місце працює на нашу Перемогу.

Держава всі роки уникає істотних реформ в лісовій галузі, попередня реформа не принесла позитивних наслідків, економіка втратила тисячі робочих місць. Проблеми галузі, звичайно, необхідно вирішувати. Але в цій реформі не видно потенціалу вирішення проблем, крім змін організаційного характеру, які містять суттєві ризики як для лісового господарства країни, так і для соціально-економічного розвитку Закарпаття.

Ірина Мацепура: «Монополіст вирішує свої проблеми за наш рахунок»

13/10/2023 | Журналістський виклад доповіді Ірини Мацепури. «Деревинник»

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/268708/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/268708/

Продовжуємо знайомити наших читачів із доповідями учасників Міжнародної кластерної конференції лісопромислового сектору, яка відбулася в рамках виставки «Lisderevmash» 28 вересня цього року.

Ірина Мацепура. Фото: скриншот відео

Ірина Мацепура, директорка ТОВ «ВГСМ», виступила на заході із доповіддю «Вплив цінової політики на деревину та розвиток деревообробної галузі». Як зазначила сама доповідачка на початку свого виступу, під час доповіді вона хотіла обговорити декілька проблемних питань стосовно впливу цінової політики на деревину та розвиток деревообробки.

«Ми знаходимося між молотом і наковальнею, – сказала Ірина Мацепура. – Молот – це внутрішні ціни на деревину, і наковальня – це цінова ситуація на зовнішніх ринках. Проблемою внутрішнього ринку, такою базовою, мені видається те, що лісове господарство в своєму реформуванні пішло шляхом розвитку монополізації: і монополізації управління, і монополізації торгів.

З одного боку, ми маємо контрольованість процесів управління – будь-яким управлінцем це завжди розглядається як позитив, але з іншого боку, як кажуть, диявол криється в деталях, – з другого боку, при всіх зусиллях ДП «Ліси України», загальна ситуація доволі таки стоїть на місці: її весь час ускладнюють. Спочатку почався електронний облік деревини, потім ускладнилося ще різними перевірками, тепер дивимося, що вже буде GPS-відстеження руху машин, потім, я так думаю, ще додасться супровід цих машин зовнішньою охороною, але це все показує, що проблема існує і вона ніяк не вирішується. Чому? З моєї точки зору, тому, що неправильно побудований сам процес – треба усунути ті проблеми, які не вирішуються».

За словами Ірини Мацепури, інформація, яка транслюється від ДП «Ліси України», звучить як необхідність поглиблювати деревообробку і отримувати більше доданої вартості.

«З одного боку, це непогано, а з другого – це прекрасна і переконлива позиція, яка дає можливість постійно підвищувати ціни, – сказала директорка ТОВ «ВГСМ». – Але у результаті росту цін ми втратили тисячі робочих місць в основному в дрібній переробці. Неможливо заробити, працюючи чесно, ні на дошці – сама елементарна переробка, ні на чорновій меблевій заготовці. І тут ми бачимо зворотній вплив високих цін на конкуренцію

в лісі: підприємець, який живе біля лісу і роками там годується, шукає можливість неконтрольованого доступу в ліс, щоб перекрити свої збитки».

Інша зворотна сторона співвідношення ціна – глибока переробка, яку назвала Ірина Мацепура, це поступова втрата українськими деревообробниками європейського ринку чорнової меблевої заготовки.

«Наприклад, ми виготовляємо бук, і нас дуже швидко заміщають німці на цьому ринку». – розповіла вона.

Також пані Ірина виділила ще одну проблему: «В нас ліс набагато нижчої якості, ніж в тих же німців, – тотально більше третього сорту. У них якісніший ліс, відповідно, кращий вихід готової продукції, і це додатковий момент, чому вони нас випереджають на різних ринках».

«На жаль, не можу сказати, що я бачу якесь очевидне вирішення цих проблем, які є. – сказала керівниця ТОВ «ВГСМ» під час свого виступу. – Наприклад, в Закарпатті лісове господарство завжди мало розрахункову лісосіку на рівні 1,2-1,5 млн м3 деревини. Минулого року не зрубали і 900 тис. м3 деревини. Держлісагентство чи вже ДП «Ліси України» ціни підняло: у вартості деревини вони нічого не втратили, економіка в них виглядає нормально, але втратила економіка області – ми втратили декілька тисяч робочих місць і дрібну переробку».

На підтвердження цього Ірина Мацепура розповіла, що за останні 3 роки ТОВ «ВГСМ» скоротило 250 працівників, закрилося підприємство «Ено» – загалом 1000 працівників на двох підприємствах втратили роботу.

На підприємстві «ВГСМ». Фото: Закарпатська обласна рада

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/268708/

«Коли було більше лісосировинного ресурсу , всі мали різну дохідність, але всі працювали», – зауважила, розповідаючи про це, Ірина Мацепура.

Під час своєї доповіді вона виділила ще одне проблемне питання: підвищення цін плюс великі валютні коливання, які, за її словами, вимили всі обігові кошти підприємства, а лісгоспи все одно вимагають попередню оплату сировини.

«Я неодноразово зверталася і до лісгоспів, і до біржі, щоб внести зміни до договору і змінити порядок оплати, тому що ми маємо різні європейські приклади систем оплати, які передбачають і післяплату, і аж до турецького варіанту, коли післяплата йде через півроку і 9 місяців. Це є підтримка власного виробника не кредитним, а товарним ресурсом. І я думаю, що це також не найгірший варіант, якщо ми маємо справу з таким

природнім монополістом. Треба розуміти, що від того моменту, коли ми купуємо кругляк і до того моменту, коли нам приходить виручка за продукцію, проходить до 4 місяців. І зміна системи оплати дуже би підтримала економіку наших підприємств, за виключенням тих монстрів, які мають налагоджені системи поставки», – сказала Ірина Мацепура.

Також вона розповіла, що європейський ринок, зокрема, найближчих до нас Румунії і Польщі, дуже стагнує. Несолодко і найбільшому переробнику Європи – німцям. А до українських підприємств, за словами керівниці ТОВ «ВГСМ», ця ударна хвиля доходить набагато важчою, ніж та, яка вже є у Європі.

«Я розумію, що ДП «Ліси України є такий самий рівноправний господарюючий суб'єкт, але це господарюючий суб'єкт монопольного характеру і застосовувати єдині методи для всієї держави, для всіх підприємців, мені видається, що це є фундаментально неправильна ситуація», – сказала на завершення свого виступу Ірина Мацепура.

Відповідаючи на питання після завершення своєї доповіді, керівниця ТОВ «ВГСМ» поскаржилася також на комунікацію з ДП «Ліси України» та ціни на лісозаготівлю.

«У своєму попередньому виступі (під час IV Всеукраїнського лісопромислового форуму – ред.) я говорила, що сума невирішених проблем в лісовому господарстві і в самих ДП «Ліси України» дає проблеми уже на виході. Тобто низькі ціни на лісозаготівлю дають проблему, що люди хочуть перекрити це чимось. Наприклад, ми займаємося лісозаготівлею, тому що для нас це необхідність: немає інших лісозаготівельників. З одного боку, я зараз із приємністю чую, що ДП «Ліси України» будуть виносити ці питання на торги, і, очевидно, що з'являться якісь нові лісозаготівельники, і це буде прекрасно, але тільки у серпні місяці ми шляхом дискусій із ДП «Ліси України» дійшли до того, що вони злегка підняли ціну на лісозаготівлю», – сказала Ірина Мацепура.

«Поки ці всі проблеми в лісі не вирішаться, – переконана пані Ірина,- ми будемо мати оці проблеми, про які я говорила з початку доповіді. Монополіст вирішує свої проблеми за наш рахунок. Це – неправильно».

Деревинник, 2023/10/12

Ірина Мацепура : НА 50% СКОРОТИЛИ ВИРОБНИЦТВО ЧЕРЕЗ ДОРОГУ ДЕРЕВИНУ

27/11/2023 | Публікація висловлювань Ірини Мацепури

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/271798/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/271798/

Директорка ТОВ «ВГСМ» Ірина Мацепура – про компанію, завантаженість виробництва під час воєнного стану, експорт, внутрішній ринок і перспективи галузі:

«Наше підприємство створене в березні 2010 року. Але цей виробничий майданчик має давнішу історію – деревообробкою тут займаються майже 200 років. А якщо говорити про відносно недалеке минуле, то з 1992 року тут розміщувала замовлення IKEA (на зрощений щит і вироби з нього). Ну а наше ТОВ «ВГСМ» виготовляє дерев'яні стільці, зрощений щит і меблі з нього, чорнову меблеву заготовку. Основний ринок збуту – країни Європи.

Виробництво зараз завантажене на 50%. Ми перейшли на роботу в одну зміну. Цьому передувало декілька причин. По-перше, нестабільний валютний курс середини 2019-2020 років, потім – другої половини 2021 року. Це призвело до втрати до 15-20% своєї вартості, тож ми відразу стали отримувати за відвантажену продукцію набагато менше виручки. Це знищило обігові кошти і не давало можливості якогось технічного переоснащення. Початок війни теж ознаменувався валютними коливаннями, коли курс валют для юридичних осіб відрізнявся від курсу валют для фізичних осіб на 15%. Це відразу розбалансувало ціни.

Ринок для нашої продукції в Україні є. За останні роки ми наростили лінійку своїх виробів. Також створили інтернет-магазин. Ми представлені на різних торгових майданчиках, активно спілкуємося з різними мережами. На жаль, війна тримає нас в невідомості щодо майбутнього. Але ми сподіваємося на перемогу і на те, що у відновлених оселях будуть і наші меблі.

90% обсягу нашого виробництва іде за кордон. Для того, щоб експорт розвивався, потрібні контракти, виконання їх умов, присутність на зовнішніх ринках, сертифікація, конкурентоспроможність. Також необхідно налагоджувати логістику. Така ситуація, як зараз, коли автомобілі стоять замитненими, але не можуть перетнути кордон більше тижня, – дуже відчутний негатив для бізнесу.

Теоретично Україна може стати лідером із виробництва меблів у Європі. Про терміни говорити не буду – це довга історія. Для цього потрібне потужне фінансування галузі. В першу чергу, для технічного переоснащення, а також для навчання дизайнерів і виробничників. Поки що ми переважно є економікою замовлень. А коли вийдемо на рівень продукції власного дизайну – також питання часу.

Також є питання державного регулювання. Доки галузь працює на самовиживанні і ініціативі підприємців, то лідерства України у сфері виробництва меблів не буде. Воно може настати в результаті динамічної злагодженої роботи від законодавців до управління лісами, потім – до деревообробки і збуту, плюс всі забезпечуючі інститути (банки, сертифікація, дозвільні документи, навчальні заклади, де готують кадри, тощо).

А коли до нас на практику приходять студенти випускних курсів, які не вміють креслити, не розуміють, що за верстати перед ними, то до лідерства далеко».

https://www.facebook.com

Ирина Мацепура: “Не знаю хто може пояснити “Лісам України”, що вони є ДЕРЖАВНИМ підприємством і повинні дотримуватись державних інтересів”

22/12/2023 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/273771/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/273771/

Депутатське. Остання сесія року є традиційно бюджетною, розглядаються план соціально – економічного розвитку та поточні питання.

У частині відповідей на звернення депутатів, виступав начальник економічного департаменту з спробою аналізу стану справ у лісовій галузі. Розповів про реформу лісового господарства та про умови нинішньої роботи галузі: всі колишні лісгоспи об’єднані в одне підприємство “Ліси України”, стан справ у них ні добрий, ні поганий. Колишні лісгоспи , а нинішні філії перераховують в столичний офіс 35% від свого обороту на податки, капітальні затрати та утримання адміністративного управління.

З близько мільярда виторгу в столицю перераховано відповідно 350 млн грн. Ще стільки ж підприємства мають кредиторської заборгованості.

Ще минулого року я зверталась з депутатськими запитами стосовно кризи в лісовому господарстві. Створений державний монополіст “Ліси України” почав своє господарювання з викручування рук деревообробникам. Дві, а по суті одна біржа -монополіст торгує деревиною. Обсяги торгівлі значно впали, за рахунок цього піднялися ціни. Деревообробники неодноразово наголошували, що такий підхід є неринковим, штучно створюється ріст цін, вимиваються кошти в деревооробці, падає обсяг переробки, зменшуються робочі місця, податки і т д.

https://www.youtube.com/watch?v=_uKZZMK9r1o

У відповідь нам дивувалися і звинувачували чому настільки менші заробітні плати в деревообробці, ніж в лісовому господарстві. Та тому, що всі гроші осідають в лісгоспах! Мало того, біржовий договір вимагає лише попередню оплату за кругляк. Не дивлячись на наші звернення, ці умови ніхто не хоче змінювати. Я не раз писала, що монополія не приведе ні до яких позитивних результатів.

В Туреччині для торгівлі деревиною відтермінування платежів – до 9 місяців, всюди є відтермінування платежів. Лише в нас – попередня оплата.

Нема оплати – біржа оголошує, що немає попиту. Це все закінчується погрозами: або платіть ті ціни, які ми встановлюємо, або ліс піде на експорт.

Не знаю хто може пояснити “Лісам України”, що вони є ДЕРЖАВНИМ підприємством і повинні дотримуватись державних інтересів, а не розвивати монополію.

Ми вже колись таке пережили з енергетиками. Коли вони були монополістами, то треба було платити за місяць наперед і ніяких варіантів. А зараз уже можна говорити і про відтермінування.

З доповіді начальника департаменту економіки зрозуміло, що обсяги заготівлі деревини знов впали, до 700 тис м куб.

Звичайно, будуть рости ціни на деревину, якщо 5 років тому область заготовляла 1,2 млн м куб, рік тому 900 тис м куб, а зараз лише 700 тис м куб.

Якщо вважати, що середнє виробництво з продукцією чорнової меблевої заготовки і меблів використовує приблизно 100 м куб кругляка в рік на працюючого, то в області за ці роки ліквідовано мінімум 2 500 робочих місць.

Може не варто так чекати релокованих підприємств, а втримувати наші традиційні галузі?

Враховуючи, що з депутатського корпусу лише 5-6 депутатів дотичні до лісового і деревообробного господарства старалась пояснити зрозуміло в чому проблеми.

Ще минулого року, коли всі ліси передавались в “Ліси України” я пропонувала добиватись інакшої форми управління, ніж ця монополія. Так, ліси всі державні, але в нас в області це більша частина території, у Великобичківській громаді 76% території займає ліс. Але жодного впливу на лісові рішення ніхто не має.

Правда так само, як і на все інше.

В часи децентралізації, як область, так і громади повинні розуміти з чого вони будуть жити, де громади будуть заробляти на своє існування.

Тому тема реформ в лісі, а особливо ще і подальша корпоратизація будуть актуальними і далі.

На фото я – в енергії виступу)

ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЦІНИ НА ДЕРЕВИНУ – ЦЕ ЗНУЩАННЯ

28/12/2023 | Авторська публікація Ірини Мацепури

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/274160/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/274160/

Директорка ТОВ «ВГСМ» Ірина Мацепура – про забезпеченість сировиною та зміни в торгівлі деревиною в 2022-2023 роках:

“Забезпеченість сировиною – це доволі багатовекторний процес. Наше підприємство практично на 100% випускає FSC-сертифіковану продукцію. Відповідно, коло наших постачальників звужується лише до сертифікованих лісгоспів і невеликої частини інших сертифікованих постачальників. Крім цього, є покупці, які не хочуть бачити навіть в сертифікованому лісі виробів із деревини з санітарних лісосік. І тут наступає патова ситуація. Торги такого вибору взагалі не передбачають.

Щодо змін в торгівлі деревиною, то, звичайно, ми розуміли, що наш галузевий регулятор буде впроваджувати аукціони. Моє ставлення до аукціонів двояке. З одного боку, наче прийнятна форма торгів, і це добре. Але з іншого боку, аукціони навмисне чи ні створили нездорову конкуренцію, ажіотаж в торгах.

Чому закрита інформація щодо заявок на лоти? Наприклад, є 10 однотипних лотів, за три з них йде смертельна боротьба, поруч є вільні лоти, але цього ніхто не бачить.

При такому підході ціни доходили до неймовірних показників. Чи правильний це підхід?

Ні, це знущання. Підприємці вкладали останні кошти, щоб зберегти виробництва, а ДП «Ліси України» звітувало про фантастичні успіхи торгівлі.

Часом здається, що хтось ухвалює рішення, просто тикаючи пальцем у стелю. Наприклад, маю на увазі спробу ввести великі лоти на тисячі метрів кубічних, які треба було збирати в 10 лісгоспах в трьох областях. Що це було? Як виникла така думка? Хто її обговорював?

Ми наче на різних планетах живемо, а не працюємо в суміжних галузях. А потім виходить стаття, тоді ще голови Держагентства, що не продаються обсяги. Серйозно? А що трапилося?

Також не знаю, з якою метою було різко зменшено обсяг рубок деревини. В Закарпатській області завжди рубалось 1,5-1,2 млн м куб. Зараз обсяг рубок впав до 0,9 млн м куб. На ті ж 30% зросли ціни, втратилися тисячі робочих місць переробників. Але лісове господарство нічого не втратило, їх обсяги реалізації такі ж. Така ж ситуація на аукціонах. Ажіотажний попит, купівля за будь-які гроші, лиш би зберегти колектив, бо люди виїжджають за кордон дуже стрімко, і виробництво треба закривати.

Чи правильний такий підхід? Ні. Для такої трудонедостатньої області, як наша, втрата цих декількох тисяч робочих місць не заміниться ніякою релокацією інших бізнесів. Це робочі місця в прилісових територіях, які живуть з обробки лісу. Або ж люди їдуть на заробітки за кордон.

Зараз, коли на всіх державних рівнях обговорюється, як повернути з-за кордону наших біженців, хочеться сказати: ви хоч тих, що тут ще залишилися працювати, не витісняйте так активно.

Вважаю, що і ДАЛРУ, і ДП «Ліси України» повинні переслідувати не лише інтереси власних фінансових показників, але й займати державну позицію врівноваженості і розвитку територій.

Також мені не подобається зверхньо адміністративний тон спілкування наших бірж. А ще вічні погрози припинити твою участь у торгах, якщо ти не даєш навіть не відповіді, а пояснюючої записки на біржу. Цей монополізм відверто дратує, хоча бірж наче дві. Якийсь каральний орган утворився, а не торговий посередник. Документів для акредитації на біржах треба було так багато, що на отримання кредиту в банку вимагають значно менше.

Зросли затрати на перевезення, що знову ж таки звужує коло доступності сировинного ресурсу.

Відсутність елементарного розуміння, яким сировинним ресурсом і на яких умовах може бути забезпечене підприємство, не дає можливості сформулювати якісь адекватні виробничі плани. При цьому європейський ринок деревини також доволі волатильний. Але вони мають галузеві і державну підтримки”.

Ірина Мацепура

Юрій Дюг – Ірина Мацепура: Діалог о поточної ситуації у деревообробній та меблевій галузі

23/02/2024 | Відеодіалог Юрія Дюга та Ірини Мацепури. Анонс і посилання; розшифрування не включено

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/277815/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/277815/

Платформа Wood IndustryUA UA розпочинає новий проєкт – «Діалоги». Це формат експертних обговорень поточної ситуації у деревообробній та меблевій галузі. До розмови запрошуються керівники компаній із багаторічним досвідом та історією успіху, які справді мають право говорити про досягнення і проблеми індустрії. Першою учасницею «Діалогів» стала директорка ТОВ «ВГСМ» Ірина Мацепура. Говорили, зокрема, про таке:

Наслідки реформи лісової галузі;

Ситуацію з заготівлею деревини;

Наскільки забезпечене виробництво сировиною;

Завантаженість виробництва;

Проблема блокування кордонів для деревообробників та меблевиків.

Переглянути відео: https://www.youtube.com/watch?v=EqeaIq_FBC8

Ірина Мацепура: хочеться, щоб виробникам менше мотали нерви

03/04/2024 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/280273/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/280273/

Депутатське. Сьогодні відбулася нарада деревообобників західного регіону, на якій обговорювалась проблема щодо класифікації митними органами кодів необрізної дошки та деяких інших товарів.

Необрізна дошка є продукцією первинної переробки деревини. Цим бізнесом займаються як малі підприємства, так і середні. Хтось експортує суху дошку, хтось сиру.

Завжди необрізна дошка мала код УКТ ЗЕД 4407. УКТ ЗЕД – це Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності, це систематизований перелік товарів, який складається з кодів товарів та найменувань для цих кодів. Коди в УКТЗЕД об’єднані у товарні позиції, позиції – в групи, а групи – в розділи. Кожен код детально розписаний що він собою представляє, це основний інструмент замитнення та розуміння країн між собою, бо ці коди гармонізовані між країнами.

Раптом, тижні два тому митниця вирішила, що дошка (4407) і кругляк (4403) це одне і те саме. При цьому кругляк (4403) для експорту заборонений.

І в один день в десятків підприємств Закарпатської області, а в сотень підприємств по державі припинилася діяльність: неможливість замитнити товари, протоколи про порушення митних правил, арешти вантажів, потенційно суди і т.д.

Хтось, хто зміг домовитися з закордонним покупцем став робити обрізну дошку. Але в когось є чітко вказано в договорі – необрізна дошка, здійснені попередні оплати.

Перед виробниками видніються штрафи за порушення умов контракту, штрафи за простій машин, штрафи митниці.

Які причини таких проблем? Дати на це відповідь, все рівно що гадати на кавовій гущі.

Якщо митниця вирішила ліквідувати експорт первинної переробки, то, очевидно, про це треба було повідомити заздалегідь. Та і не митні це завдання загалом.

Якщо вирішили змінити тлумачення УКТ ЗЕД – також треба було довести до суб’єктів ЗЕД таку думку.

Так що у виробників до маловмотивованих черг на кордонах (на виїзд – 2 тижні, повертаються за 3 дні) додалися проблеми із замитненням.

Звичайно, готуються звернення до всіх органів влади з вимогою врегулювати цю нізвідки впалу на голови проблему. Але хочеться, щоб виробникам менше мотали нерви.

Першоджерело: Facebook, 02.04.2024 (зазначено у наданому архіві).

Ірина Мацепура про 5 Всеукраїнський лісопромисловий форум

13/06/2024 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/284942/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/284942/

Сьогодні відбувся 5 Всеукраїнський лісопромисловий форум в рамках XXV Міжнародної виставки “Деревообробник”.

Брала в ньому участь онлайн. Мій виступ був не лише як директора підприємства, але і депутата обласної ради і стосувався ролі лісового господарства і деревообробки в житті області та громад.

В Закарпатті ліси займають 52% території, в них є запас деревини більше 200 мільйонів м куб. В Рахівському районі лісистість ще більша – приблизно 72% території району вкрита лісом.

Що отримує область і громади від власності на такий ресурс?

Ну, практично дуже мало. В чому причина? Колись лісове господарство і деревообробка становили більшу половину економіки області. Зрозуміло, що економіка росла, з’являлося більше галузей і частка лісового господарства падала.

Але падала вона не лиш природним шляхом, падала ще і через занепад лісової галузі. Ми практично втратили лісохімію, падають обсяги деревообробки. Такими темпами ми скоро скотимося до заготівлі дров.

Область за останні роки допустила падіння заготівлі деревини практично на 500 тис м куб. Це втрата тисяч робочих місць, сотень мільйонів податків.

Законодавство таке, що ліси – власність народу, але розпоряджається ним Державне підприємство “Ліси України” і розпоряджається у власних фінансовх інтересах, зовсім не забезпечуючи інтереси громад.

Дуже цікаві цифри навів у своєму виступі навів професор Орест Кійко: 1% падіння обсягу заготівлі лісу веде до мільярдних втрат в суміжних галузях, коефіцієнт дохідності лісового господарства до деревообробки в Австрії 1:40, зайнятість 1:30.

У нас традиційно запрягли коня після воза: основні в нас “Ліси України”, які нескінченно звітують, як вони нарощують свою рентабельність. Лиш не звітують, що це за рахунок деревообробки і інших суміжних галузей.

Також є питання щодо оренди лісів, яка передбачена законодавством, але отримати ділянку для туризму чи іншої рекреації практично неможливо. Залишається первіснообщинний бізнес – збирання яфин і грибів.

Запис форума:

Дякую Асоціація Деревообробників Львівщини за запрошення на форум і можливість виступу.

Ірина Мацепура

Фейсбук

Ірина Мацепура: “Монополізм галузі не веде ні до чого доброго”.

08/01/2025 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/295404/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/295404/

З початку року йде дуже активна дискусія щодо проекту Закону України «Про ринок деревини» (№4197-д)Покупців деревини- керівників деревообробних підприємств, керівників галузевих асоціацій запросили на засідання Комітету Верховної Ради з питань економічного розвитку, йдуть активні дискусії в професійному середовищі.

Що ж у нас відбувається в лісовому господарстві, що питання продажу декількох мільйонів кубометрів деревини потребує складного законодавчого регулювання? ДП «Ліси Україна» не розкриває свої обороти, але повсюдно є інформація, що в 2023 році до бюджетів всіх рівнів сплачено 10,5 млрд грн. Можна допустити, що мова йде орієнтовно про 40-45млрд грн реалізації. Це на рівні великого аграрного холдинга або торгівельної компанії.

Є гарний вислів, що люди вирішують не ті проблеми, які є, а ті, які розуміють. І ситуація в лісовому господарстві – яскрава ілюстрація цьому.

Минула реформа лісового господарства припала на 90-і роки. Вже тоді було зрозуміло, що в галузі є проблеми, але їх вирішили не вирішувати, а відрубати. Так від лісового господарства відійшла лісозаготівля, було прийнято рішення передати її стороннім організаціям. Оскільки ніхто не збирався платити дійсну ціну лісозаготівель, проблеми почали накопичуватися: не поновлювалась техніка, не покращувались технології, збільшувалися природоохоронні проблеми, наростали кадрові проблеми і проблеми оплати праці.

Слідом прийшли питання ціноутворення і реалізації деревини. Лісозаготівельник десь повинен був перекрити свої збитки від заготівлі: або меншою ціною деревини, або іншим способом отримання ресурсу. І це питання не вирішувалось, а ринок розбалансовувався. Його пробували регулювати, починаючи від Наказу Держкомплісу України №42 від 2006 року і до нинішніх аукціонів деревини.

Чому ДП «Ліси України» бояться самі реалізовувати свій ресурс? Чому відгороджуються від торгівлі кишеньковими біржами, яких було наче і дві, але такі вже ж однакові, що їх ніхто і не відрізняв. Чому на біржі вперто просувають небіржовий товар – деревину? Чому біржа не є незамітним гравцем, який фіксує результати торгів, а стала новітньою податковою поліцією і каральним органом?

Десь тут криється відповідь на ті питання чому так довго коридорами Верховної Ради ходять різні варіанти законопроектів « Про ринок деревини».

Деревообробники бачать світові практики і просять їх застосовувати і в Україні. Користувач лісів, зараз ДП «Ліси України», висловлює свої страхи чому ніяк не можна дати свободу ринку і які страшні корупційні ризики це все несе.

Зараз обговорюється новий законопроект №4197-Д. Враження від нього як від абсолютно розхлябаного правового документу, який нервово зліпили з чого було і там є одне заклинання: біржа, біржа, біржа, лише біржа. І маса відсилань на неіснуючі структури і майбутні підзаконні акти. Знов, зрозуміло, всі витрати на покупцеві. Але, читаючи після результатів торгів переможні реляції, який же ріст цін відбувся, кожен раз хочеться спитати: а ви розумієте, що виробник часом віддає останнє на фоні скорочення обсягів сировини і відповідного росту ціни? А продавець не хоче з цих коштів хоча б сам сплатити комісію біржі? Чому всі витрати на переробниках? І чому ніхто не аналізує як корелюється ріст цін на сировину з падінням кількості зайнятих в деревообробці? Це лиш в Америці статистика стежить за зайнятістю, в нас інші підходи?

Думаю, що лише в Закарпатській області ми можемо говорити про тисячі втрачених робочих місць. Куди поділися люди, які переробляли 500- 700 тис м куб деревини? На таку кубатуру зменшилися за останні роки рубки лісу.

Думаю, що проблема в лісовому господарстві, як би його не пробували реформувати, в тому, що ніхто не має чіткого знання що ж робити і як це має виглядати. Спорадичні рішення, відсутність дискусії, переможні статті, монополізм галузі не веде ні до чого доброго.

Я неодноразово порушувала в обласній раді питання: яка функція ДП «Лісів України» в розвитку області, в розвитку її гірських регіонів, де ліс, робота в ньому і деревина є джерелом життя десятків тисяч людей? Відповідь на це – тиша, або цифра в 10 млрд податків в держбюджет, а люди з регіону виїжджають, нема роботи.

Ірина Мацепура, діректор ВГСМ

Facebook

Ірина Мацепура: “Наше сьогодення… якесь таке як бій негрів в темну ніч”…

12/03/2025 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/297957/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/297957/

Дорогий Михайло Юрійович,

з задоволенням послухала вашу бесіду з Данііїлом про наше сьогодення. Воно якесь таке як бій негрів в темну ніч: щось відбувається, доносяться крики, чути звук падаючих тіл, але при цьому нічого не відбувається.

1. Це реформа? Як було сказано в бесіді – якісь осколки знань людей з БРДО застосували для змін в галузі. По суті відбувається зміна організаційних способів адміністрування галузі через монополізацію. Ну, філії, надлісництва, тасування кадрів. Є якісь зміни? В галузі з’явилися флагмани? Ми почули одну цікаву фахову програмну промову? Реформа, яка відбувається без мети і завдань.

2. Тему, що галузь стала заробляти більше, я б взагалі винесла окремим пунктом. Вдвоє скоротити рубки і на цьому підняти ціни – це спекуляція, а не бізнес.

З більшості деревообробки витягли всі прибутки і обігові кошти і представили це як досягнення і збільшення доходів лісового господарства. Я вже не раз писала на прикладі Закарпатської області. що тут за останні 3-4 роки вдвоє зменшилися обсяги рубок, зменшилася кількість зайнятих в лісовому господарстві, вдвоє зменшилася кількість зайнятих в переробці. Добре почувають себе ще підприємства, які тотально виготовляють готову продукцію. Хто має чорнову заготовку або інші напівфабрикати скоротилися, зупинилися або пішли в тінь. Немає структури, яка б зробила аналіз скільки ж недобрав бюджет за рахунок змін в суміжних галузях до лісового господарства.

3. Ціна на лісозаготівлю і перевід на підрядників має свої збочення. Звичайно Ліси україни обіцяли, що вони зараз всім покажуть технології і передові методи заготівлі. Але благими намірами дороги вимостились лиш в одному напрямку. Оскільки лісорубів більше не стало, договори уклали з тими підприємствами, що є, навантажили на них ведення лісового господарства. І також загонять в тінь, тут і гадати не прийдеться. Якщо ціна в договорі нижча за собіварість, буде необлікована праця і весь спектр лівизни. Якщо це не зрозуміло всім керівним структурам, значить або в долі, або зовсім нічого не розуміють.

4. Про мільярд дерев стільки сказано, але так старанно виконується, що додати нічого.

5. Про Закон України “Про ринок деревини”. ДП ЛІси України не в стані налагодити торгівлю лісосировиною (як і заготівлю) і віддають її на аутсорсинг біржам. Ну так, то так. Лиш проблема в тому, що біржа не самостійна у встановленні цін на продукцію. Ціни ростуть адміністративно, за грудень – січень вони піднімалися двічі. І до чого тут біржа? Благословляє доступ до ресурсу і забирає свою комісію? В проекті закону є спроба відсунути перекупників – створення реєстру виробників. Може воно і добре. Коли є ажіотажний попит ця каста має доступ до ресурсу і перепродажами ще наганяє ціну.

6. Зараз модно говорити, як росте деревообробка, яка статистика валютних надходжень. Так, але це більше заслуга флагманів галузі. Я не раз виступала з тезами про те, що нам

потрібно аналізувати, що дає територіальним громадам розміщення на їх землях лісів. Це розвиток чи занепад? Як росте малий бізнес в прилеглих до лісів територіях? Немале скорочення кадрів в філіях Лісів України як вплинуло на місцеві бюджети? Погнавшись за фінансовими показниками, просто викинули всі інші проблеми. Виступаючи на комітеті з економічного розвитку Верховної Ради я сказала, що Верховна Рада буде приймати програми розвитку і підтримки гірських територій, але вже не буде кого підтримувати.

Ірина Мацепура, директорка підприємства ВГСМ:” Висновки з цифр біржа робить одні, а бізнес зовсім інші.”

15/03/2025 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/298071/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/298071/

Вчора у Житомирі відбувся форум «Лісові ресурси: сучасні виклики та перспективи», де представники ДП Ліси України, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, керівники обласних адміністрацій та представники деревообробного бізнесу обговорили ключові питання лісової та переробної галузей та можливості взаємодії підприємців та держави.

Виглядало так, що голови ДП Ліси України та Державного агентства лісових ресурсів розповіли, яку роботу вони проробили. Процитую голову ДАЛРУ: «завдяки реформі лісової галузі ми забезпечили рівний та прозорий доступ до ресурсу, ринкові ціни та чіткі і зрозумілі правила гри для усіх учасників. Те, що було зроблено у лісовій галузі за останні 2-3 роки, не робилося десятиліттями. Навіть в умовах війни та обмеженого ведення лісового господарства, галузь, яка була дотаційною, сьогодні генерує мільярдні прибутки». Голови Житомирської та Рівненської ОВА виступили з практичної точки зору, з розумінням проблем переробного бізнесу. Інші голови ОВА свою увагу звернули лише на питання земель, які відведені під лісове господарство або можуть мати таку перспективу. Цікавіше стало, коли слово взяв бізнес. Традиційно виявилося, що диявол криється в деталях. Лісове господарство каже, що може більше рубати сировини, але немає документів лісовпорядкування. При цьому не відповідає на питання що ж трапилося, що ці документи вчасно не виготовлені? Ціна питання, за визнанням самих лісовиків – 5 млн м куб.

Торгівля на аукціонах з точки зору ДП Лісів України і бірж дало прозорість ринку і додаткові надходження в бюджет, а деревообробники кажуть, що ціни на біржі ростуть без всякої логіки, давно вийшли за межі рентабельності виробництва і ця ситуація не забезпечує ні стабільність виробництв, а в ряді випадків і просто їх роботу. Фраза про те, що не викуповуються всі лоти, відповідно, ресурсу вистачає викликало в залі досить злобні усмішки: а по яких же цінах ви пропонуєте ресурс? Одна справа, коли на таку ситуацію скаржаться представники малого і середнього бізнесу, інша, коли ці питання вже публічно озвучують флагмани галузі. Правильно зауважила директор Костопільського заводу МДФ, що спільні торги для всіх: і тих, кому необхідні десятки тисяч кубів деревини, і тих, кому треба сотні кубів ні до чого доброго не ведуть.

Формування стартової ціни лотів теж викликало бурхливу дискусію.

Біржі, як завжди оперували схемами і графіками, але висновки з цифр біржа робить одні, а бізнес зовсім інші. Тлумачення доходило до конфліктів в залі. А міркування біржовиків про вартість знеособленого кубу в дискусії добре, що не дійшло до рукопашної битви. Дуже анонсується прийняття Закону України «Про ринок деревини», однакб моя думка в тому, що вказаний Закон повинен запропонувати універсальну схему торгівлі, а зараз він виписаний під великий бізнес. Сам автор закону визнає, що відразу після прийняття Закону необхідно дивитися про забезпечення роботою малого і середнього бізнесу лісових регіонів. Маю думку, що ніхто точно не може вгадати як повинен функціонувати сировинний ринок, який має то період ажіотажного попиту, то період затишшя. Думка економістів позаминулого століття, що рука ринку (біржових торгів) відрегулює ринок не спрацьовує.

Один з директорів сказав, що два місяці виплачував працівникам зарплату не працюючи, лиш би зберегти колектив при відсутності сировини. Ця ж причина є коли купують сировину за значно завищеними цінами – щоб дати роботу, бо мало яке підприємство можна запустити, зупинивши його.

Я не раз писала і напишу ще раз: держава і ДП Ліси України повинні займати і державницьку позицію, а не лиш ганятися за фінансовими результатами діяльності. Так, це декілька мільярдів рентної плати, ПДВ і ПДФО, але суміжні галузі, які споживають лісопродукцію – генерують більше. Відповідно, владі необхідно більш уважно реагувати на потреби бізнесу.

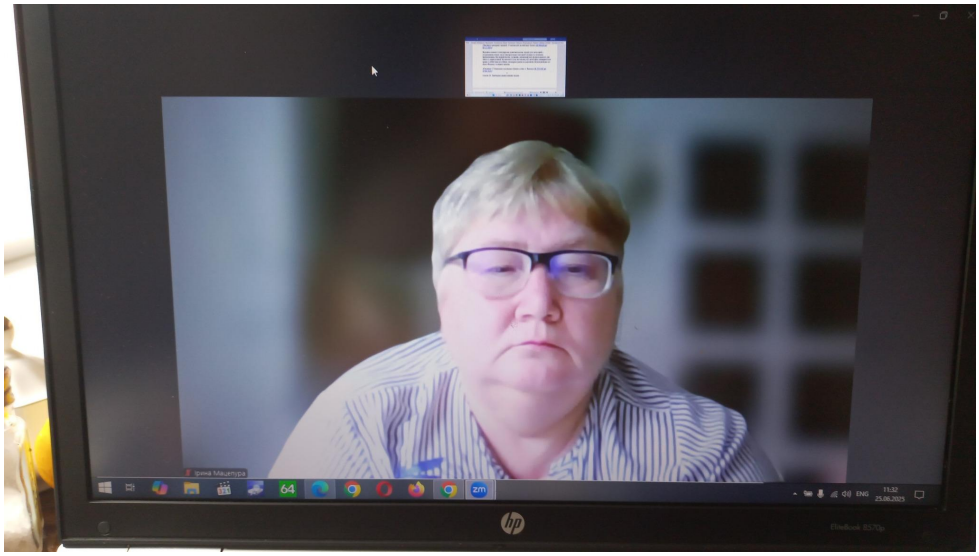
Ірина Мацепура

facebook. 14.03.2025

Ирина Мацепура: Депутатське/виробниче.

26/06/2025 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/303072/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/303072/

Два дні онлайн беру участь в семінарі з обговорення концепції нової редакції Лісового кодексу України та прогалин і неузгодженостей із лісовим законодавством країн ЄС. Вельми представницький семінар за участю міністерства захисту довкілля і природокористування, комітету Верховної Ради з питань екологічної політики, ДП «Ліси України», профільних науковців, практиків і громадських організацій.

Лісовий кодекс України прийнятий ще в 1994 році і за цей час необхідно, як кажуть, звірити годинники: чи відповідають норми Кодексу сучасному стану і вимогам лісових відносин.

З другого боку наше законодавство повинно узгоджуватись з законодавством Європейського Союзу і ми повинні мати однаковий термінологічний апарат, щоб хоч однаково розуміти про що ми говоримо.

Семінар відбувся в формі швидкого обговорення реального стану справ в лісовому господарстві. Зараз не йшла мова про нову концепцію і я вважаю, що це найближчим часом і не відбудеться. З моєї точки зору, багато буде залежати від того, чи спрацює стратегія діяльності монополіста ДП «Ліси України».

В своєму виступі я сказала про певне дежавю в своєму житті: так як створюються ДП «Ліси України» зараз, в 2006-2008 створювалися найбільші агрохолдинги України: набиралась вся земля, яка лиш була в доступі, все централізувалось, офіси були в столичних бізнес-центрах, служби охорони, закупки всього на тендерах. Тоді у багатьох була ідея- фікс набрати земельні банки, вийти на IPO, залучити кошти і зажити далі. Але сталася світова валютна криза і всі жили з того, що насправді заробили.

Мої питання традиційно стосувалися того, яка соціально-економічна роль ДП «Ліси України» в житті гірських громад. Коли ліс займає 70-80% території громади, але в ньому немає робочих місць, його продукція не забезпечує роботою мешканців громад, то чому дивуватися, що люди з сіл їдуть за кордон.

Місцеві ради за останні роки не дораховуються сотень мільйонів гривень надходжень податків з доходів фізичних осіб з лісгоспів чи по-нинішньому , надлісництв , а це значить, що йдуть скорочення.

В нас зараз відсутня Державна Стратегія в лісовому господарстві. Цей документ повинен дати офіційне бачення держави, що вона закладає в розуміння управління лісами: якщо максимальний прибуток від фінансової діяльності ДП «Ліси України», тоді необхідно дати відповідь з чого жити громадам і переробникам.

Якщо ДП «Ліси України» нарівні з іншими відповідає за соціально- економічний розвиток – тоді необхідно створювати робочі місця і не бути монополістом в лісі.

Також треба зауважити, що і заповідники не хочуть платити за свої землі або лише мінімальну ставку.

Навела в приклад статті Лісового кодексу, які дозволяють і довгострокове тимчасове користування лісами, і провадити в лісах рекреаційну та іншу діяльність. Але ж практики застосування цих статей або немає або навколо них такий ареал корупції і кримінальних справ, що тут не про розвиток.

При такому стані справ в найбільш лісистій області держави, я зовсім не дивуюся, що місцеві ради погоджують гідро- і вітроелектростанції: хоч якісь гроші в бюджет, коли з нього вийшли доходи від лісів.

“Ліси України” не можуть забрати собі всі землі. Наприклад: ми бачимо, що міста вперлися в ліси і поля і необхідно щось вирішувати: чи забудовувати кожен клаптик в місті і гнати висотки, чи все таки є можливість вийти на інші простори.

Сподіваюся, що цей семінар стане постійно діючою площадкою і можливо навіть рушійною, судячи з представництва.

Однак проблеми вимагають чесного обговорення і чесного вирішення проблем, інакше зупинимося лише на лінгвістичній частині узгодження термінології з європейським законодавством.

Ирина Мацепурв

facebook, 25.06.2025

Ірина Мацепура: Деякі суб’єктивні думки про лісове господарство, до якого ми дотичні через лісозаготівлі.

14/08/2025 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/306740/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/306740/

Два дні брала участь в роботі Робочої групи щодо державної політики у сфері деревообробної, меблевої промисловості та ринку деревини. Приємно, що на галузь звернуто не загальну увагу, а утворено Групу з різних учасників державного рівня, яка на місці знайомиться з проблемами.

Деякі суб’єктивні думки про лісове господарство, до якого ми дотичні через лісозаготівлі.

Лісове господарство завжди було практично монополією. Так, природною. Але завжди диктувало свої умови без врахування інших думок. Зараз це вже ДП «Ліси України», яке об’єднало всі лісгоспи і має бажання отримати всі інші ліси.

Лісова галузь має свої проблеми, які роками під час чергових реформ, перекладає на плечі споживачів. В 90-і роки зрозуміли, що збиткова лісозаготівля і переклали її на приватних розробників. Весь час уникали питань занижених цін на лісозаготівлю. Звідси виникало немало проблем і скандалів, від крадіжок і заниження сортності до невиконання вимог природоохоронного характеру. Але керівники галузі усувалися, оскільки це ж все про фінансові результати і т д. аж доки лісорозробники не стагнували до повного виснаження техніки. Зараз чуємо, що ДП «Ліси України» щось таке створять та з таким технічним забезпеченням, що всі здивуються. Ну ну, всі з нетерпінням чекають, що ж таке високопродуктивне придумають в столиці для вибіркових рубок в одногектарних лісосіках, що окупиться техніка ціною в сотні тисяч у.о.

Друга проблема, з якою ДП «Ліси України» не справляються і шукають чергового підрядника – це реалізація деревини.

Вже років 20 в лісовій галузі пробують внормувати це питання. Воно собі десь потихеньку собі пливе, випробовуючи різні варіанти розподілу сировини: в 90-і роки були адміністративні моменти, потім різні варіанти біржової торгівлі. Зараз теж аукціони на біржі, але в іншому форматі, де ти не бачиш конкурентів і можуть на одному лоті зійтись декілька конкурентів і торгуватися, а інші вільні. При цьому світовий ринок має всі варіанти: від торгівлі цілими лісосіками, торгівлі в хлистах і до прямих договорів і цих же аукціонів.

Вчора у своєму виступі я сказала, що не бачу шансів в проекті Закону «Про ринок деревини» впорядкувати ситуацію на дефіцитному ринку. Закон повинен носити

універсальний характер і впорядковувати однорідні відносини. Дефіцит класично долається ціновою політикою, але у випадку коли на ринку 7 тисяч суб'єктів господарської діяльності потребують зовсім різних обсягів деревини з дуже різними характеристиками – важко дотриматися зваженої цінової політики і при цьому уникнути або скандалів, або корупції.

Ще одна теза стосувалася питань Оцінки впливу на довкілля. В 2018-2019 роках галузь була піддана тотальному скандалу, коли інтернет був переповнений картинками лісових апокаліпсисів з усього світу і всюди було написано, що це Україна. Так, це так виглядала політична боротьба, але політикам так вдалася «наскіпидарити» суспільство, що кожна одна машина кругляка розцінювалася як крадена. Вважаю, що в тій ситуації сховалося Державне агентство лісових ресурсів і не захистило свої підрозділи. Результатом стало те, що практично ніхто не наважився виконати норму закону про громадські слухання при лісовідведеннях. Тотально всі скористалися нормою про одногектарні лісосіки, які можна відвести без громадських слухань. В результаті ліси порубані дрібними лісосіками, маса проблем і лиш зараз державний регулятор несміливо ставить питання, що може е варто витрачати сотні мільйонів гривень на організацію громадських слухань і може були якісь інші механізми.

Питання біржових торгів. Дуже сором'язливо говориться про конкуренцію бірж і в залі всі посміювалися від цього. Ну яка конкуренція в продажі при монопольному продавцю? Стидаюсь спитати: а за що конкурують? Хоча керівник біржі хвалився аналітикою і це дійсно цікаво. Долучу фото, де ціна літає вверх – вниз. Питання: що можна спланувати при таких качелях. Також пригадала лист біржі, що категорично забороняється змінювати умови договору. Юридичний нонсенс: договори якраз і існують для того, щоб сторонам домовитися про всі істотні умови. Але монополіст може відмінити і Цивільний кодекс. Какая разніца?

Ну і вічне питання: що лісова галузь дає громадам на території яких розташовані ліси? Власне тому народу чиєю власністю і є ліси. ДП «Ліси України» є постійним лісокористувачем і повинно користуватися лісами в інтересах громадян. Постійно зменшуються рубки лісу, постійно зменшуються надходження в місцеві бюджети від теперішніх надлісництв, зменшується кількість робочих місць як в лісовому господарстві, так і в переробці. Єдиною відповіддю поки що є те, що ДП «Ліси України» високоприбуткове підприємство, які різко збільшило надходження в державний бюджет. Добре. Але джерелом цих коштів стало різке підвищення цін на сировину, яке забрало кошти в переробників і залишило їх на межі рентабельності. Це не заробіток монополіста, це якась звичайна спекуляція.

Підсумки: давно в підручниках написано, що монополія зло. Але держава вирішила таки створити монополіста. Тепер років 20 буде функціонувати така модель. Це у нас середній державний термін, щоб подивитися, як працює той чи інший закон чи якась ситуація.

“Лісова галузь Закарпаття сплатила платежів на мільярд гривень,”- Ірина Мацепура

12/11/2025 | Публікація коментаря Ірини Мацепури. Prozak / prozahid.com

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/309889/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/309889/

Ірина Мацепура, депутатка Закарпатської обласної ради, прокоментувала заяву заступника керівника Офісу Президента Віктора Микити щодо порівняння податкових надходжень від лісової галузі та закладів швидкого харчування на Закарпатті:

«Я не хотіла перебивати доповідача. Але це якісь дуже дивні цифри. Лише наше підприємство (ред.: ТОВ “ВГСМ”) сплатило минулого року близько 14 мільйонів різних податків.

Думаю, що йдеться про суму щонайменше в мільярд гривень.

Можливо, мова про якийсь один податок — наприклад, податок на прибуток. Але він залежить від багатьох факторів і точно не може порівнюватися із закладом харчування.»

Нагадаємо, раніше Віктор Микита на форумі Re:Open Zakarpattia 2025 заявив, що за 2024 рік від вирубки лісу Закарпаття отримало 17 млн грн надходжень до бюджету, тоді як два “Макдональдси” сплатять цього року 16 млн грн податків.

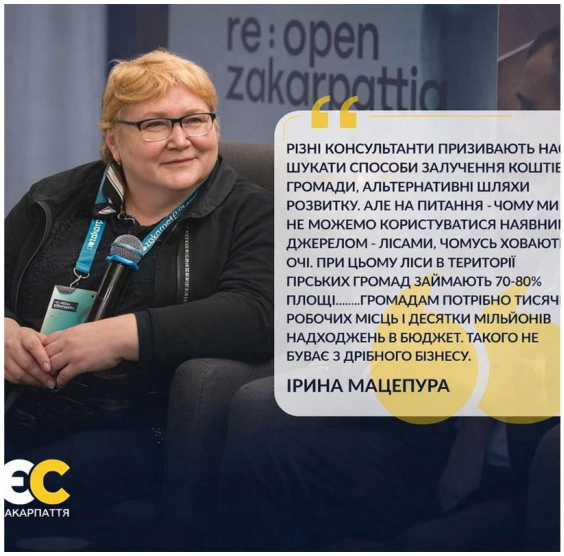
Ірина Мацепура

prozahid.com, 11.11.2025

Ирина Мацепура: «Реформа лісового господарства призводить до зупинки підприємств і погіршення економічного стану громад, де розміщені ліси»

11/02/2026 | Ірина Мацепура. Авторська публікація

«Відкритий ліс»: https://www.openforest.org.ua/312026/

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/312026/

Реформа лісового господарства призводить до зупинки підприємств і погіршення економічного стану громад, де розміщені ліси. Це очевидна річ, яку не бачить ДП “Ліси України” і керівництво держави. Ми читаємо про мільярдні цифри доходів ДП “Ліси України”, але наші очільники вперто не хочуть чути і реагувати, що це гроші вилучені від громад і деревообробників, а не результати роботи лісокористувачів.

Державна монополія на ліси виглядає непорушною з огляду того, що ніякі звернення від областей не розглядаються в Києві. А з другого боку, області десятиріччями відучені від того, що саме вони власники лісів і саме ми повинні питати в Лісів України чому така ситуація склалася. Я пробувала в часи формування лісфонду Лісів України виступити з побажанням не передавати закарпатські ліси до Лісів України, але наші очільники боялися навіть таке чути, та це і зрозуміло)

Різні консультанти призивають нас шукати способи залучення коштів в громади, альтернативні шляхи розвитку. Але на питання – чому ми не можемо користуватися наявним джерелом – лісами, чомусь ховають очі. При цьому ліси в території гірських громад займають 70-80% площі. Нас призивають придивитися до дикорослих ягід та рослин, до екологічного туризму. Це зрозуміло, є такі варіанти. Але громадам потрібно тисячі робочих місць і десятки мільйонів надходжень в бюджет. Такого не буває з дрібного бізнесу.

З приводу ситуації в Чернівецькій області стаття кращої журналістки держави з питань лісового господарства та місцевого самоврядування Світлана Ісаченко У нас ситуація аналогічна, але немає журналістів такого масштабу, які б писали про місцеві проблеми.

“Вилучити лісове господарство зі Стратегії розвитку Буковини — це однаково, що виключити вугілля з економіки Донбасу.

Облрада Гуйтора несподівано завдала моцного удару ОВА Запаранюка-Осипенка своїм зверненням до Верховної ради і Кабміну, випрошуючи гірським громадам додаткову дотацію з державного бюджету, без якої вони, бач, не виживуть і приречені на «голодні» бунти.

Депутати засвідчили, що ОВА як власник багатющого лісового ресурсу Буковини не забезпечує його використання на благо громад області.

У чотирьох високогірних громадах — Путила, Конятин, Усть-Путила і Селятин — порожні скарбниці з багатомільйонними боргами.

Це при тому, що за два останні роки вони отримали 2 млн грн з обласного бюджету і ще 32,2 млн грн додаткової дотації з бюджету державного, призначеної (увага!) на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на окупованих, деокупованих та територіях, що зазнали негативного впливу від збройної агресії орків.

Тобто в далекому, дякувати долі, від фронту колишньому Путильському районі ситуація з грошима настільки погана, що держава вимушена відривати для його громад кошти від скалічених війною українських міст і сіл.

«Проте цих коштів недостатньо, — зазначають депутати облради у своєму зверненні до центральної влади щодо підтримки гірських громад через розподіл базової дотації, яке вони ухвалили 29 січня на пленарному засіданні 22-ї сесії.

Щоб закрити потреби 2025 року, 4м гірським громадам на утримання бюджетної сфери потрібно ще 9,4 мільйони, які неможливо мобілізувати у місцевих бюджетів».

На думку депутатів, єдиний вихід для вирівнювання бюджетних диспропорцій, а також уникнення соціальної напруги і «голодних» бунтів працівників бюджетної сфери Путильщини полягає в тому, щоб уряд стабільно включив її бідолашні гірські громади в окремий напрям надання відповідної додаткової дотації в частині держбюджету, що призначена громадам, постраждалим від війни. Інакше доведеться в наших горах закривати школи і лікарні.

Все це можна було б сприйняти за щире вболівання обласної ради за долю горян, якби її депутати на цій пропозиції і заспокоїлись. Але вони почали, свідомо чи ні, пояснювати центральній владі причину злиднів гірських громад Буковини, порівнюючи їх з сусідами. І це порівняння виставляє Чернівецьку ОВА як власника лісового ресурсу в дуже непривабливому світлі.

«Не всі громади Українських Карпат потребують фінансової підтримки з боку держави, окремі з них у Львівській та Івано-Франківській областях є самодостатніми та економічно розвинутими», — йдеться у зверненні.

Як так? Чому при тих самих природних ресурсах, при таких самих, а може ще й кращих, аніж у сусідів, гірських лісах 4 громади Буковини хронічно є (цитую звернення) «територіями з низьким рівнем економічного розвитку і потребують фінансової підтримки з боку держави», а громади Прикарпаття, що буквально через кладку на Черемоші, є самодостатніми і економічно розвинутими?

Чому наші сусіди-галичани якщо вже звертаються з висоти прикарпатських гір до столиці, то з конкретними вимогами щодо розв’язання проблемних питань розвитку своїх лісозаготівельних, деревопереробних підприємств, діяльність яких наповнює їх бюджети і робить фінансового спроможними?

Натомість наші громади через своїх представників в облраді, не червоніючи, простягають руку за дотацією з державного бюджету України. Це у війну, коли реально кожна копійка — для фронту, для знедолених українців, що залишилися без домівок і роботи, для утримання життєво важливої інфраструктури держави.

Як взагалі сталося, що громади Путильщини з багатющим лісом докотилися до такого ганебного стану, щоб волати Києву: «Дайте нам гроші хоча б на підтримку штанів, ми бідуємо!» Про розвиток реально ніяк не йдеться.

Ініціатори звернення з Чернівецької обласної ради у розробленому ними документі на повному серйозі називають причиною злиднів Путильщини її «географічні, кліматичні, економічні, соціальні та інші особливості». А головне, «у зазначених гірських територіальних громадах до 80% всієї території займають лісові землі, які перебувають у користуванні лісогосподарських підприємств ДП «Ліси України».

(На замітку депутатам Івану Шевчуку, Олександру Шкурідіну та їхнім колегам по мандату: немає більше в нашій області лісогосподарських підприємств, забудьте про них, оскільки проведена у війну лісова реформа ліквідувала лісгоспи, наразі усі експлуатаційні ліси

області перебувають в постійному користуванні одного підприємства-монополіста — столичного ДП «Ліси України», яке скоро стане акціонерним товариством).

Однак, у самодостатніх і економічно спроможних гірських громадах Львівщини і Прикарпаття той самий постійний лісокористувач, такі самі природні умови і така сама ставка земельного податку на лісові землі, як і у нас, — 0,1% від нормативно-грошової оцінки площі ріллі (до слова, в Кіцманській громаді, згаданій у зверненні облради, лісові землі оподатковані за таким самим відсотком).

Єдине, що у нас з ними відмінне, це власник ресурсу. Точніше, інші спеціалісти ОВА, які зобов'язані забезпечити використання лісів саме в інтересах області та її громад.

Але ж недарма сказано «Який віл — такий стіл». Який власник лісів та їх користувач — така з них і віддача.

А віддача для буковинських громад — реально ніяка. Громади сплачують лісівникам за дрова на опалення комунальних шкіл і лікарень в рази більше грошей, аніж отримують від них в місцевий бюджет за промислову експлуатацію ресурсу на своїй території. Вже не кажучи про вічно розбиті лісовозами дороги, суттєве зменшення робочих місць через ліквідацію у війну лісгоспів разом з деревопереробними цехами.

У своєму зверненні депутати облради слушно зазначають, що володіючи багатством лісових земель, громади отримують з них мізерні доходи. От з начальника ОВА Руслана Осипенка, як власника всього лісового ресурсу області, і з директора Подільського офісу «Лісів України» Василя Гончара і слід питати за ліси, за неефективне використання державного лісфонду в мінус для громад. Найперше тих, що в горах.

Проте наші депутати звикли з найелементарніших питань, навіть із забезпечення дровами, бігом писали листи одразу у Верховну раду і кабмін.

До всього Василь Гончар — депутат обласної ради від Аграрної партії, ще й керівник постійної комісії з розвитку підприємництва і земельних відносин. Хоч раз бюджетна комісія Івана Шевчука (ЄС) чи комісія з місцевого самоврядування Світлани Фочук (Батьківщина) питали Гончара за мінусові місцеві бюджети лісових громад? За знищену державну деревопереробку? За під корінь зруйноване побічне лісокористування, яке якраз може приносити громадам фінансові прибутки? Ніколи.

Чи може ОДА\ОВА хоч раз зібрала лісівників на предметну конструктивну розмову про виконання ними завдань лісокористувачів з економічно ефективного використання лісового ресурсу області? А право землекористування лісівники, до речі, отримали якраз з рук обласної адміністрації, яка зобов'язана контролювати їх роботу.

Про яке наповнення місцевих бюджетів з лісового ресурсу ми можемо говорити, коли ухвалена на тій самій сесії облради Стратегія розвитку Чернівецької області, якою так вихваляється зараз Руслан Осипенко, взагалі не згадує промислове використання лісів, залучення їх в економіку краю.

А вилучити лісове господарство зі Стратегії розвитку Буковини — це однаково, що виключити вугілля з економіки Донбасу.

Лісове господарство в цьому документі не згадане взагалі — ні як окрема галузь економіки, ні у тандемі з суміжними галузями деревопереробки і випуску товарів сільгоспвиробництва, на чому споконвіку базується економіка якраз гірських районів. Бо лісокористування — це зовсім не тільки кубометри лісозаготівлі. (Цікаво, які це експерти, а їх, за словами Руслана Івановича, було більше ста, могли підготувати лісистій області таку безлісу Стратегію?)

Не в останню, а може якраз у першу чергу через недбайливого власника ресурсу ми і маємо жебрацький стан горян Буковини, які живуть серед лісів — високоякісних і високопродуктивних.

Хоча от парадокс: громади бідують, їхні скарбниці порожні, і водночас самі лісівники, що ліс рубають і продають, почувають себе як сир у маслі з преміями у мільйон і пів мільйонними зарплатами.

Вирішення проблеми не в збільшенні на порядок ставки земельного податку, як пропонують у своєму зверненні депутати облради. Хоча це, звісно, ніяк не завадило б. Тим більше не в принизливих листах до центральних органів влади.

А у тому, щоб з ресурсного прокляття перетворити державні лісові масиви для гірських та усіх інших громад області в джерело розвитку і процвітання. Як от у сусідів по Карпатському регіону.

Коли нарешті в будинку з левами це зрозуміють?

Ілюстрація з публікації: https://www.openforest.org.ua/312026/

фото, бо фейсбук має такі алгоритми)

Ірина Мацепура

Фейсбук